

Αρχαιακά Νέα

Ενημερωτικό Δελτίο της Ελληνικής Αρχαιακής Εταιρείας No.
15 Δεκέμβριος 1996

Χρόνια Πολλά !

Το 1996 ήταν πλούσιο σε αρχαιακές εκδηλώσεις και δραστηριότητες, τόσο στο διεθνή χώρο όσο και στην ελληνική αρχαιακή κοινότητα. Απτή απόδειξη το παρόν πολυσέλιδο τεύχος των *Αρχαιακών Νέων*.

Το 13ο Διεθνές Συνέδριο Αρχείων που έγινε στο Πεκίνο δεσπόζει ως παγκόσμιο αρχαιακό γεγονός, γι' αυτό και καλύπτεται αναλυτικά από τους συναδέλφους που το παρακολούθησαν.

Στην Ελλάδα φιλοξενήσαμε το ετήσιο Συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης Ιδρυμάτων Εργατικής Ιστορίας (IALHI), το οποίο έδωσε την ευκαιρία σε αντίστοιχα ελληνικά ιδρύματα να αναπτύξουν σχέσεις ουσιαστικής συνεργασίας.

Στο πλαίσιο της επιμόρφωσης, που αποτελεί σήμερα αδιαμφισβήτητη αναγκαιότητα, πλήθος σεμιναρίων και συναντήσεων, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, προσέφεραν εξειδικευμένες γνώσεις και πληροφόρηση: σεμινάριο για τη διαχείριση σπάνιων βιβλίων και συλλογών χειρογράφων, σεμινάρια για τα αρχεία τραπεζών, για τα βιομηχανικά αρχεία και τις ιδιαιτερότητές τους, για τα κτίρια των αρχείων καθώς και για τη συντήρηση-αποκατάσταση βιβλιακού και αρχαιακού υλικού.

Όσον αφορά το θέμα της Πληροφορικής στα αρχεία, που προκαλεί σκέψεις και διλήμματα σε ολόκληρο τον επαγγελματικό μας χώρο, ένα άρθρο σχετικό με την ανάλυση συστημάτων ιστορικών πληροφοριών μας κατατοπίζει για τις δυνατότητες εφαρμογής της νέας τεχνολογίας.

Παρακολουθούμε επίσης το χώρο των Γενικών Αρχείων του Κράτους με τα εγκαίνια του νέου κτιρίου του Ιστορικού Αρχείου-Μουσείου Ύδρας, έναν απολογισμό της αρχαιακής πολιτικής την τελευταία διετία και την εμφάνιση συνδικαλιστικής οργάνωσης εργαζομένων στα Γ.Α.Κ.

Το 1997 ξεκινά για την Εταιρεία με μία ημερίδα αφιερωμένη στα κτίρια των αρχείων με την πολύτιμη παρουσία και εισήγηση του επίτιμου γενικού επιθεωρητή των Γαλλικών Αρχείων κ. M. Duchein, καθώς και άλλων Ελλήνων συναδέλφων και αρχιτεκτόνων. Την ίδια μέρα θα δοθεί η ευκαιρία στα μέλη της ΕΑΕ να κρίνουν το έργο του απερχόμενου Δ.Σ. και να εκλέξουν νέους συμβούλους, που μέσα στην επόμενη διετία θα αναλάβουν να συνεχίσουν και να εμπλουτίσουν το έργο της Εταιρείας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Διοικητικό Συμβούλιο</i>	Καλή Χροιά!	1
ΑΡΧΕΙΑΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ		
<i>Κωνσταντίνα Αδαμοπούλου</i>	Ιστορικό Αρχείο-Μουσείο Ύδρας: Η αναβίωση ενός θεσμού	3
<i>Λουκία Δρούλια</i>	Χαιρετισμός της Εφορείας των ΓΑΚ στα εγκαίνια του νέου κτιρίου του Ιστορικού Αρχείου-Μουσείου Ύδρας	5
<i>Νίκος Ε.Καρασιδάκης</i>	Αρχειακή πολιτική, 1994-1996 Σωματείο εργαζομένων στα Γενικά Αρχεία του Κράτους	6 7
ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ		
<i>Νίκος Παντελάκης</i>	Η αναγκαιότητα συνεχούς επιμόρφωσης των εργαζομένων στα αρχεία	9
<i>Αμαλία Παππά-Καρασιδάκη</i>	Εργαστήριο "Διαχείρισης σπανίων βιβλίων και συλλογών χειρογράφων", Γεννάδειος Βιβλιοθήκη	9
<i>Νίκος Ε.Καρασιδάκης</i>	Σεμινάρια από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών	10
<i>Ανδρέας Μπάγιας</i>	"Τα βιομηχανικά αρχεία: κότταρο ιστορίας ή χαρτί ανακύκλωσης". Σεμινάριο με θέμα τη διαχείριση βιομηχανικών αρχείων	11
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΑΕ		
<i>Αμαλία Παππά-Καρασιδάκη</i>	Πεπραγμένα του ΔΣ της ΕΑΕ (Ιούνιος-Δεκέμβριος 1996)	13
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΡΧΕΙΩΝ		
<i>Δημήτρης Παναγιωτόπουλος</i>	Το αρχείο του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών	15
ΑΡΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ		
<i>Γιώργος Ν.Μητροφάνης</i>	Ανάλυση Συστημάτων Ιστορικών Πληροφοριών: το παράδειγμα του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος	18
ΔΙΕΘΝΗ ΝΕΑ		
<i>Αλέξης Κράουζ-Ανδρέας Μπάγιας</i>	Το χρονικό του Πεκίνου	30
<i>Αλέξης Κράουζ</i>	Έκθεση Ολυμπιακών και Αθλητικών Αρχείων στο Μουσείο Ιστορίας του Αθλητισμού του Πεκίνου	35
<i>Αλέξης Κράουζ</i>	Φθινόπωρο στο Πεκίνο	36
<i>Αλέξης Κράουζ</i>	Επιτροπή Οικονομικών και Κοινωνικών Αρχείων	38
<i>Μαργαρίτα Καραφωτιά</i>	Κίνα, 13ο Διεθνές Συνέδριο Αρχείων	38
<i>Αλέξης Κράουζ</i>	Το 23ο Συνέδριο της Διεθνούς Ενώσεως Ίδρυμάτων Εργατικής Ιστορίας	39
<i>Νίκος Ε.Καρόλας</i>	Διεθνές Σεμινάριο για κτίρια Αρχείων στο Μάρμπουργκ της Σλοβενίας	42
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ		
<i>Βασίλειος Πεττίκογλου</i>	Διεθνής συνάντηση-συνδιάσκεψη για τη συντήρηση και την αποκατάσταση βιβλιακού υλικού	43
ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ		
<i>Παναγιώτης Κιμουρτζής μ.β.</i>	Ευγενία-Αικατερίνη Χαχλάκη (1970-1996) Ανακοινώσιμα	50 50
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ		
<i>Ζήσιμος Συνοδινός</i>	ΑΤΛΑΝΤΙ no 6, Maribor, 1996	52
<i>Αμαλία Παππά-Καρασιδάκη</i>	Ευρετήρια του ΕΛΙΑ	54
<i>Νίκος Παντελάκης</i>	Πάολος Καλλιγιάς, 1814-1896	54
<i>Αμαλία Παππά-Καρασιδάκη</i>	ΓΑΚ-Αρχεία Ν.Ηρακλείου, Το Κατάστιχον τ.χ. 1, 1996	55

Αρχειακά Νέα

Ενημερωτικό δελτίο της
Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας
(Ε.Α.Ε.).
ISSN 1106-5370

Συντακτική Επιτροπή: Χριστίνα Βάρδα, Νίκος Παντελάκης, Αμαλία Παππά-Καρασιδάκη, Ζήσιμος Συνοδινός
Επεξεργασία-εκτύπωση
υπολογιστή: Τάσος Αναστασιάδης

Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία

Εδρα: ΓΑΚ, Θεάτρου 6, 105 32 ΑΘΗΝΑ
Ταχυδρομική Διεύθυνση: Τ.Θ. 76072
171 01 Ν. ΣΜΥΡΝΗ
τηλ. 7785186, 7713412
Fax 8015453

Société Hellenique d'Archives

Adresse: B.P. 76072
171 01 Nea Smyrni, Grèce
Fax: 301-8015453

Η Συντακτική Επιτροπή παρακαλεί τους συνεργάτες και αρθρογράφους των "Αρχειακών Νέων" να δίνουν τα κείμενά τους δακτυλογραφημένα ή, ακόμα καλύτερα, σε δισκέτα για τη διευκόλυνση της έκδοσης. Ανταποκρίσεις και συνεργασίες για τις δραστηριότητες και τα νέα των περιφερειακών αρχείων είναι απαραίτητες και ευπρόσδεκτες.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Παρακαλούμε τα μέλη που θα στείλουν τη συνδρομή τους με ταχυδρομικές επιταγές μέχρι τον Φεβρουάριο του 1997, να γράψουν στη θέση του παραλήπτη το όνομα και τη διεύθυνση του ταμεία της Ε.Α.Ε. (Ζήσιμος Συνοδινός, Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας, Βασ. Σοφίας 112 Α, 115 27 Αθήνα) και να διευκρινίσουν στο πίσω μέρος της επιταγής, στο χώρο για τα μηνύματα, ότι πρόκειται για τη συνδρομή τους στην Ε.Α.Ε

ΑΡΧΕΙΑΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ιστορικό Αρχείο-Μουσείο Ύδρας: Η αναβίωση ενός θεσμού

Με ιδιαίτερη λαμπρότητα γιορτάστηκαν στις 6 Ιουλίου τα εγκαίνια του νέου κτιρίου του Ιστορικού Αρχείου-Μουσείου της Ύδρας (IAMY).

Το κτίριο εγκαινιάστηκε από τον Υπουργό Παιδείας κ. Γεώργιο Παπανδρέου στις 11.30 το πρωινό του Σαββάτου, ενώ την τελετή τίμησαν με την παρουσία τους ο Σεβ. Μητροπολίτης Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης Ιερόθεος, οι βουλευτές κ.κ. Ντεντιδάκης και Μαχαίρας, ο αντινομάρχης Πειραιά σε θέματα παιδείας κ. Μαρωνίτης, ο δήμαρχος Ύδρας, οι αρχές του τόπου, οι εκπρόσωποι της Εφορείας των ΓΑΚ κ.κ. Λ. Δρούλια και Κ. Πισάκης, ο ειδικός Γραμματέας κ. Κ. Δάλλας, η διευθύντρια των ΓΑΚ κ. Αικατερίνη Εξαδακτύλου και πλήθος κόσμου.

Μετά το τέλος του αγιασμού των εγκαινίων και των σφαιρικών και εμπειρισταωμένων ομιλιών οι οποίες τον ακολούθησαν, δόθηκε δεξίωση προς τιμήν του Υπουργού, των επισήμων και του κοινού.

Το απόγευμα της προηγούμενης μέρας, σε ειδική τελετή είχε μεταφερθεί στο κτίριο του IAMY η καρδιά του Ύδραϊου ήρωα ναυάρχου Ανδρέα Μιαούλη, ολοκληρώνοντας την παρουσίαση του μουσειακού χώρου της Υπηρεσίας μας.

Εβδομήντα επτά χρόνια μετά τη θεμελίωση του πρώτου κτιρίου του Ιστορικού Αρχείου-Μουσείου Ύδρας και την κατεδάφισή του για λόγους κατασκευαστικούς τον Οκτώβριο του 1972, η ανασύσταση και επαναλειτουργία του έγινε πραγματικότητα, παραδίδοντας στο ΥΠΕΠΘ ένα πραγματικό οικοδομικό απόκτημα, ίσως από τα αρτιότερα και πολυτελέστερα στον ελλαδικό χώρο.

Το χρονικό της ανασύστασης γράφηκε αθόρυβα εδώ και πέντε περίπου χρόνια. Το έργο υπήρξε πραγματικά χρονοβόρο και ιδιαίτερα επίπονο, όπως άλλωστε θα αναμενόταν σε μία Υπηρεσία “διπλών καθηκόντων” με προσωπικό που δεν κάλυπτε ούτε τις ανάγκες της μιας (υπηρετούντες υπάλληλοι:..... άτομο ένα, η γράφουσα!).

Σε ένα χώρο 1.000 περίπου τετραγωνικών μέτρων, αρχιτεκτονικό δημιούργημα του Ύδραϊου Άγγελου

Κοτρώνη, κληθήκαμε να ανασυστήσουμε το Ιστορικό Αρχείο του νησιού αφενός και το Μουσείο του αφετέρου. Η διπλή αυτή υπόσταση είναι που αποτελεί και την ειδοποιό διαφορά με τις υπόλοιπες ελληνικές αρχειακές υπηρεσίες. Η πρόκληση ωστόσο στάθηκε ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα: Ξεκινήσαμε ανασυντάσσοντας και επαναρχαιοθετώντας το αρχειακό υλικό το οποίο ύστερα από 20 περίπου χρόνια αδυναμίας στην πρόσβαση, άρχισε και πάλι να δέχεται ερευνητές.

Εκτός των 20.000 περίπου χειρογράφων, εντύπων και κωδίκων που αφορούν την περίοδο των 18ου-19ου αιώνα και συγκροτούν το Ιστορικό Αρχείο της Κοινότητας Ύδρας, κάναμε (και συνεχίζουμε) επισημάνσεις και εισαγωγές αρχείων δημοσίων υπηρεσιών του νησιού (εκπαιδευτικά, διοικητικά, εκκλησιαστικά κλπ.) καθώς και αρκετών ιδιωτικών αρχείων με δωρεές ή αγορές. Σε όλες τις περιπτώσεις ακολουθείται φυσικά η γνωστή αρχειακή “πορεία” εργασιών: ταξινόμηση, καταλογογράφηση, αρχειοθέτηση, απόδοση του υλικού στην ιστορική έρευνα.

Το τμήμα της Βιβλιοθήκης του Αρχείου-Μουσείου μας αναδιοργανώθηκε κατά το δυνατόν, ενώ συνεχίζεται η καταγραφή και ταξινόμηση των 4.000 περίπου τόμων βιβλίων, ιστορικού κυρίως ενδιαφέροντος, τους οποίους περιλαμβάνει η βιβλιοθήκη, πολλοί από τους οποίους αποτελούν σπάνιες παλιές εκδόσεις αναγόμενες χρονολογικά έως τις αρχές του 18ου αιώνα.

Το Μουσειακό Τμήμα της Υπηρεσίας, επισκέψιμο σήμερα για το κοινό, αποτελεί, όπως προαναφέραμε, μία ιδιαιτερότητα στο χώρο των αρχείων και απ’ότι η μέχρι σήμερα πείρα μας αποδεικνύει, μία αρμονική όσο και απαραίτητη συνύπαρξη δύο πραγμάτων που όσο κι αν φαίνονται διαφορετικά είναι άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους.

Το Μουσείο μας είναι βεβαίως το “ζωντανό” αρχείο των αιώνων που πέρασαν για την Ύδρα. (Οι Κριεζήδες, λόγου χάριν, υπάρχουν μέσα από τα χειρόγραφα του οικογενειακού τους αρχείου, αλλά ζουν και “κινούνται” στο χώρο μας μέσω των προσωπικών τους αντικειμένων, των ενδυμασιών τους, των όπλων τους, που εκτίθενται στο μουσειακό μας χώρο...)

Οι ιδιαίτερα χρονοβόρες εργασίες εξοπλισμού του χώρου, οι εργασίες συντήρησης, αποκατάστασης,

τοποθέτησης και προβολής των κειμηλίων, έγιναν ακόμα πιο επίπονες λόγω της προαναφερθείσας έλλειψης προσωπικού.

Τύχη αγαθή λειτούργησε ωστόσο στο θέμα συνεργασίας μας με συντηρητές-καλλιτέχνες στο είδος τους -(Μ. Μιχαηλίδης, Ολ. Θεοφανοπούλου), η προσωπική ευσυνειδησία και η βοήθεια των οποίων πρόσφεραν τα μέγιστα όσον αφορά το ξεπέρασμα των κατά καιρούς αναφυομένων εμποδίων και των ανυπερέβλητων -όπως γενικά τουλάχιστον φαίνονταν- δυσκολιών. Ιδιαίτερως σημαντική στάθηκε για μας η γνώση και η εμπειρία του κ. Μιχαηλίδη.

Η προβληματική μας, για τον τρόπο παρουσίασης της μουσειακής έκθεσης υπήρξε συνάρτηση μιας σφοδρής επιθυμίας αναβίωσης του ιστορικού υδραϊκού παρελθόντος αφενός και μίας προσπάθειας όσο το δυνατόν μεγαλύτερης αξιοποίησης και προβολής των υπαρχόντων κειμηλίων αφετέρου.

Παρά τις οποιεσδήποτε αντιξοότητες, που στην πορεία τριών χρόνων δουλειάς συναντήσαμε, προχωρήσαμε με τη σταθερή αντίληψη ότι το ζητούμενο δεν θα πρέπει να είναι πάντα το κέρδος από μία άφογη παρουσίαση ενός νέου εκθεσιακού χώρου, όπως ο δικός μας, αλλά με την προσπάθειά μας να καταστήσουμε κοινή σε όλους την αντίληψη ότι τόσο η τοπική ιστορία, όσο και ευρύτερα ο πολιτισμός μας και οι φορείς του κέρδισαν ένα ακόμα ελεύθερο βήμα δημιουργίας και έκφρασης μ' αυτό το ιστορικό υδραϊκό "ξαναζωνάνεμα".

Οι εργασίες περιλάμβαναν το στήσιμο μιας αξιολογής ιστορικής πινακοθήκης με προσωπογραφίες-κυρίως ελαιογραφίες-Υδραίων αγωνιστών και ιστορικών γεγονότων, μιας ιδιαίτερα ενδιαφέρουσας συλλογής όπλων του Αγώνα, της συλλογής τοπικών ενδυμασιών, των εντυπωσιακών ξυλόγλυπτων καλλιτεχνημάτων-ακροπρώρων και ακροστολίων από πλοία του Αγώνα, μικροκαλλιτεχνημάτων (σφραγίδων, μεταλλίων κ.ά.) που ανήκαν σε Υδραίους της εποχής, της αξιολογής συλλογής νομισμάτων (αρχαίων, βυζαντινών, οθωμανικών και νεωτέρων ελληνικών) καθώς και του ιερότερου, ίσως, των κειμηλίων μας στον κεντρικό εκθεσιακό χώρο: της ταριχευμένης καρδιάς του Υδραίου ναυάρχου Ανδρέα Μιαούλη μέσα σε ασημένια λήκυθο-συμβολική προσφορά του Βασιλέα Όθωνα στη γενέτειρα του ήρωα, την Ύδρα.

Στο ισόγειο του κτιρίου παρουσιάσαμε εκθέματα από τους Βαλκανικούς και τους δύο Παγκόσμιους Πολέμους, εξίσου σημαντικά και ενδιαφέροντα.

Σήμερα το Ιστορικό Αρχείο-Μουσείο Ύδρας

βρίσκεται σε πλήρη λειτουργία και θάταν παράλειψη να μην ευχαριστήσουμε ορισμένα άτομα από την υπουργική ιεραρχία που συνέβαλαν-καθένας με τον δικό του τρόπο- στην περιπόθητη για μας απόληξη των πραγμάτων: την κ. Π. Καφίρη-σύμβουλο του Υπουργού σε θέματα αρχείων, τον κ. Κ. Δάλλα-ειδικό Γραμματέα του Υπουργείου μας και τους κατά καιρούς Προϊστάμενους του Τμήματος Ιστορίας Αρχείων κ.κ. Γκισούρη, Γούσια, Ανδρίτσου και Χουρδάκη.

Λόγω του ότι όμως, τελειώνοντας με ευχαριστίες, δημιουργείς στο αναγνωστικό κοινό ένα αίσθημα εφησυχασμού και τακτοποίησης των πάντων, κρίνω σκόπιμο να παραθέσω ορισμένα στοιχεία εν είδει πληροφοριών για να διαπιστώσει καθείς το μέγεθος των αναγκών, όσον αφορά τη λειτουργία του ΙΑΜΥ και την αναντίρρητη πρόνοια που πρέπει να ληφθεί.

Ο μουσειακός μας χώρος ανοίγει καθημερινά 10-13 για το κοινό εκτός Σαββάτου και Κυριακής. Ο μέσος αριθμός επισκεπτών σε καθημερινή βάση φθάνει τα 250-300 άτομα λόγω της τουριστικής φύσεως του νησιού. Η είσοδος είναι ελεύθερη. Μοναδική ανταμοιβή μας - ηθική έστω- οι άριστες εντυπώσεις που αποκομίζουν οι επισκέπτες μας φεύγοντας, όπως φαίνεται από το τηρούμενο βιβλίο επισκεπτών.

Ωστόσο το θέμα του εισιτηρίου θα πρέπει οπωσδήποτε να απασχολήσει σοβαρά τους αρμοδίους του Υπουργείου, μια και η διαρροή σημαντικών οικονομικών πόρων είναι καταφανής με την έλλειψη έστω και ενός συμβολικού ποσού.

Η τοποθέτηση επίσης φυλακτικού προσωπικού είναι ένα δεύτερο μεγάλο ζήτημα που πρέπει κατεπειγόντως να διευθετηθεί.

Μέχρι στιγμής ολόκληρη την καλοκαιρινή περίοδο λειτουργούσαμε με εθελοντική προσφορά τριών μαθητριών του τοπικού λυκείου και δύο ατόμων που πλήρωνε μηνιαία ο τοπικός σύλλογος. Τα προσωρινά όμως αυτά μέτρα έχουν ήδη πάψει να ισχύουν. Η θέση μας ως υπηρεσίας σχετικά με το ωράριο λειτουργίας έχει ήδη γίνει, με ένα μετριώτατο χαρακτηρισμό, δεινή!

Θα αποτελέσει πραγματικά μεγάλη ατυχία τυχούσα έλλειψη ενδιαφέροντος από πλευράς αρμοδίων υπηρεσιακών παραγόντων για ένα τέτοιο

απόκτημα το οποίο βρίσκεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Υπουργείου μας. Ευελπιστούμε λοιπόν και αγωνιωδώς αναμένουμε λύσεις άμεσες και καθοριστικές.

Κωνσταντίνα Αδαμοπούλου

*Προϊσταμένη ΓΑΚ-Ιστορικού
Αρχείου-Μουσείου Ύδρας*

Χαιρετισμός της Εφορείας των ΓΑΚ στα εγκαίνια του νέου κτιρίου του Ιστορικού Αρχείου-Μουσείου Ύδρας

Με χαρά χαιρετίζω εκ μέρους της Εφορείας των Γενικών Αρχείων του Κράτους τα εγκαίνια του νέου, καλαίσθητου, παραδοσιακού κτιρίου του Ιστορικού Αρχείου-Μουσείου Ύδρας που ολοκληρώθηκε πρόσφατα με ενδιαφέρον της Πολιτείας, την αμέριστη φροντίδα της Εποπτικής Επιτροπής και ιδιαίτερα του Σεβασμιότατου Μητροπολίτη Ύδρας Σπετσών και Αιγίνης κυρίου Ιερόθεου, τους κόπους των υπευθύνων του ΙΑΜΥ και την ηθική και άλλη συμπαράσταση των τοπικών παραγόντων. Αποτελεί πράγματι ένα επίτευγμα και ένα καύχημα για τον τόπο που αξίζει πολλούς επαίνους και συγχαρητήρια. Επίτευγμα βέβαια, που οφείλεται κατά πολύ στη θέληση και την επιμονή, τον ενθουσιασμό και την ευαισθησία όσων πίστεψαν και πιστεύουν στην αξία της ιστορικής μαρτυρίας για την επιβίωση του έθνους.

Συχνά γίνεται λόγος για την ελληνική, τη νεοελληνική εννοείται, ταυτότητα, την αυτοσυνειδησία, την ελληνική ιστορία και τη σημασία της για το μέλλον του τόπου. Ο όρος "ιστορία" βρίσκεται καθημερινά στο στόμα των Ελλήνων. Η ιστορία "έκρινε...", η ιστορία "θα κρίνει" ακούμε ολοένα. Όμως, δεν γίνεται αντίστοιχα συχνός λόγος για τις πηγές, τα τεκμήρια, τα ντοκουμέντα αυτής της ιστορίας, της νεοελληνικής, και πάντως δεν έχει γίνει επαρκώς συνειδητή πράξη η διάσωση, η διατήρηση και η αξιοποίησή τους. Θα λέγαμε ότι η εξαίρεση επιβεβαιώνει τον κανόνα.

Για τα πολύτιμα τεκμήρια της ιστορίας του νέου ελλητισμού δεν έχει επιδειχθεί στον αναγκαίο βαθμό ο σεβασμός και η μέριμνα. Πρόκειται βέβαια για πολύτιμα τεκμήρια που χωριούν, ωστόσο, στην κοινή συνείδηση συγκρινόμενα με τα λαμπρά λείψανα της κλασικής αρχαιότητας και του βυζαντινού πολιτισμού. Και εδώ ίσως βρίσκεται η απάντηση στα ερωτήματα: γιατί δεν έχουμε επαρκώς οργανωμένα

αρχαιοφυλάκεια; γιατί ακόμα βρίσκεται σε υγρά και ανθυγιεινά υπόγεια η νεοελληνική μας ιστορία; γιατί τόση αστοργία για τα εθνικά μας αρχεία; Και δεν ανήκει η ευθύνη μόνο στην Πολιτεία, ανήκει σε όλους εμάς, αφού εμείς συναποτελούμε την πολιτεία.

Έκφραση και αυτό της νεοελληνικής πραγματικότητας, αντικατοπτρίζει, πιστεύω, την προσπάθεια του νέου ελλητισμού να αποκτήσει μια εθνική ταυτότητα στενά συνυφασμένη με τον αρχαίο ελλητισμό και το βυζαντινό μεγαλείο. Όμως είμαστε Νεοέλληνες και ως Νεοέλληνες πρέπει να ζούμε, να σκεφτόμαστε και να δρούμε με την ακλόνητη πίστη στην αξία και την αναγνωρισμένη δυναμικότητά μας. Στην κατεύθυνση αυτή, λοιπόν, η οργάνωση και αξιοποίηση των αρχείων αποτελεί απαραίτητη προτεραιότητα που εξυπηρετεί την ιστορική έρευνα, όχι μόνο στο παρόν, αλλά και στο μέλλον, προσφέροντας έτσι την αναγκαία υποδομή και γνώση της εθνικής μας ύπαρξης. Και τούτο, είτε μιλάμε για επιμέρους τοπικούς πολιτισμούς με τις ιδιαιτερότητές τους -όταν δεν υπήρχε δηλαδή, ελληνική κρατική οντότητα- είτε αργότερα, όταν σχηματίστηκε το συγκεντρωτικό νεοελληνικό κράτος που οδήγησε σταδιακά στην ομοιομορφία.

Πάντως και στη μια, αλλά και στην άλλη περίπτωση, η τοπική ιστορία (βασισμένη στο τοπικό ιστορικό υλικό) κατέχει σημαίνουσα θέση. Και όταν μιλάμε για ιστορικό υλικό δεν αναφερόμαστε αποκλειστικά στις γραπτές μαρτυρίες, αλλά σε κάθε τι που μπορεί να μας προσφέρει πληροφόρηση για την πολιτισμική, την κοινωνική και την οικονομική ζωή μιας μικροκοινωνίας.

Συγκεντρώνοντας και ανοίγοντας το υλικό αυτό στο ευρύτερο κοινό μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα, διαλέξεις, μόνιμες ή επικαιρικές

Τροποποίηση του νόμου των ΓΑΚ για επιχορήγηση ιδιωτικών αρχειακών φορέων

Εφημερίς της Κυβερνήσεως τεύχος πρώτο αρ. φύλλου 124/17.6.1996, Νόμος υπ' αριθμ. 2413 "Η ελληνική παιδεία στο εξωτερικό, η διαπολιτιστική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις", στο άρθρο 23 προβλέπεται ότι με "κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών είναι δυνατή η επιχορήγηση των αρχείων του άρθρου 4 του νόμου 1946/1991 για τα Γενικά Αρχεία του Κράτους".

εκθέσεις, καλλιεργείται η ιστορική ευαισθησία ενός όλο και αυξανόμενου αριθμού πολιτών και ριζώνει βαθύτερα η αυτογνωσία.

Στα πλαίσια αυτά χαιρετίζουμε ακόμα μια φορά τη νέα εγκατάσταση και την ανανεωμένη λειτουργία του Ιστορικού Αρχείου-Μουσείου Ύδρας, που, προσφέροντας εικαστικό υλικό και ποικίλα αντικείμενα, πολύτιμα όλα ως πηγές ιστορίας, έρχεται να συμπληρώσει την τεκμηρίωση της υδραϊκής ιστορίας, επιτελώντας έτσι τους επιστημονικούς και παιδευτικούς του στόχους.

6 Ιουλίου 1996

Λουκία Δρούλια

Μέλος της Εφορείας των ΓΑΚ

Αρχαιακή πολιτική, 1994-1996

1. Κατά γενική ομολογία τα τρία χρόνια 1994-1996 είναι πολύ διαφορετικά, ως προς τα αρχαιακά πράγματα, από τα τρία προηγούμενα του 1994.

Η διαφορά θα μπορούσε να συνοψισθεί κυρίως στα παρακάτω σημεία:

α) Παρατεταμένη περίοδος κατά την οποία τα ΓΑΚ λειτούργησαν χωρίς Εφορεία (Αύγουστος 1993 - Ιανουάριος 1995).

β) Εναλλαγή αναπληρωτών διευθυντών, δύο για την περίοδο από τον Φεβρουάριο του 1994 έως σήμερα, χωρίς κανείς να έχει ορισθεί με την διαδικασία που προβλέπει ο Ν. 1946/91.

γ) Εναλλαγή τμηματάρχων στο τμήμα ιστορικών αρχείων του ΥΠΕΠΘ (τρεις προϊστάμενοι για την περίοδο 1993 -1996). Η διαδικασία με την οποία επιλέγονται και απομακρύνονται δεν είναι ιδιαίτερα σαφής για το μη μνημένο κοινό.

δ) Ορισμός προϊσταμένων των περιφερειακών υπηρεσιών (αυτό ισχύει και για τους διευθυντές της Κεντρικής Υπηρεσίας) χωρίς να ακολουθηθεί η διαδικασία που προβλέπει ο Ν. 1946/91.

ε) Υποχώρηση της παρουσίας των ΓΑΚ από το χώρο της αρχαιακής επιμόρφωσης (κανένα εθνικό επιμορφωτικό σεμινάριο για τους αποσπασμένους υπαλλήλους ή καμία συνεργασία με το Ινστιτούτο διαρκούς επιμόρφωσης). Εξάιρεση αποτελεί μια σχετική προσπάθεια τον Απρίλιο του 1994, αλλά όσοι το παρακολούθησαν θα θυμούνται ότι ήταν παρωδία.

στ) Εγκατάλειψη του προγράμματος συντονισμού

των υπαλλήλων -συνδέσμων και των όσων προβλέπονται σχετικά από τον Ν. 1946/91 και αποχώρηση από το χώρο συνεργασίας με τον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

ζ) Υποχώρηση των εφαρμογών πληροφορικής στην Κεντρική Υπηρεσία των ΓΑΚ και κατ' επέκταση στις περιφερειακές (εδώ δεν υπολογίζεται η πιθανή αγορά προσωπικών υπολογιστών από υπηρεσίες, αφού αυτή δεν αποτελεί "εφαρμογή").

η) Υποχώρηση της εκδοτικής παρουσίας των ΓΑΚ (εδώ δεν υπολογίζουμε την έκδοση ενός τεύχους που είδε το φως για τη Στρογγυλή Τράπεζα των Αρχείων του 1994 και το οποίο αποσύρθηκε με απόφαση της Εφορείας των ΓΑΚ εξαιτίας των πολλών λαθών που περιείχε). Η πραγματοποίηση ορισμένων εκδόσεων θα έπρεπε να προβληματίσει πολύ σοβαρά την αρμόδια επιτροπή της Εφορείας των ΓΑΚ.

2. Κρίνοντας από αυτά τα σημεία, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι εκείνοι που είχαν να διαχειρισθούν τα αρχεία στο επίπεδο της πολιτικής ιεραρχίας του ΥΠΕΠΘ, μεταξύ του 1994 και σήμερα τα διαχειρίστηκαν σε μια περίοδο αναδιάταξης ως προς την πολιτική της προηγούμενης περιόδου και πιστεύουμε ότι αξίζει να σημειώσουμε τα θετικά σημεία της διαχείρισής τους:

α) Ορισμός της Εφορείας των Γενικών Αρχείων του Κράτους. Η Εφορεία με τη σειρά της προχώρησε -απερίσπαστη από πολιτικές παρεμβάσεις- τη διαδικασία για τον ορισμό Διευθυντού. Μένει φυσικά να προχωρήσουν -το ίδιο απερίσπαστα- και οι διαδικασίες για τον ορισμό προϊσταμένων καθώς και η ολοκλήρωση της διαδικασίας ορισμού του Διευθυντού.

β) Τροποποίηση του Ν. 1946/91 με ειδική διάταξη που επιτρέπει τη χρηματοδότηση από το κράτος ιδιωτικών αρχαιακών μονάδων που δεν εντάσσονται στα ΓΑΚ. Η τροποποίηση αυτή επέτρεψε την ενίσχυση των "Αρχείων Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας".

γ) Ενίσχυση του ΚΚΕ, με τη διευκόλυνση ανάληψης ευρωπαϊκών επιδοτήσεων για το πρόγραμμα διάσωσης των αρχείων του μετά τις βλάβες που προκάλεσε η νεροποντή του 1994.

δ) Δημοπράτηση του κτιρίου των ΓΑΚ στο Παλιό Ψυχικό. Φυσικά, γνωρίζοντας από παλιότερα τη διαφορά μεταξύ δημοπράτησης και εκτέλεσης ενός έργου, ευχόμαστε το έργο να συνεχισθεί. Ωστόσο σ' αυτήν την πρωτοβουλία πρέπει να προστεθεί και η αφανής, αλλά όχι λιγότερο σημαντική, προσπάθεια της ανεύρεσης συμπληρωματικών χώρων για τα ΓΑΚ - κυρίως εγκαταλειμμένων βιομηχανικών- που αν και δεν έχει δώσει ακόμα συγκεκριμένα αποτελέσματα,

αποτελεί τη μόνη διέξοδο που απομένει για μία ουσιαστική λύση του στεγαστικού των ΓΑΚ.

ε) Εγκαινίαση ή ολοκλήρωση τριών σημαντικών κτιρίων που είναι τα πρώτα κτίρια αρχείων στην ιστορία του νεοελληνικού κράτους: του Ιστορικού Αρχείου Μακεδονίας, των Αρχείων Ν. Κερκύρας και του Ιστορικού Αρχείου Ύδρας (το τελευταίο ξανακτίστηκε αφού το αρχικό κτίριο είχε κριθεί ακατάλληλο).

στ) Εκδήλωσε έμπρακτα την επιθυμία της να στηρίξει την απόφαση της Εφορείας για τη διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων.

ζ) Πραγματοποίησε τη διοργάνωση της ανειλημμένης υποχρέωσης (από τον Μάιο του 1993) προς το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων για τη Στρογγυλή Τράπεζα των Αρχείων (Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος του

1994).

η) Στήριξε τις πρωτοβουλίες των Αρχείων Ν. Κερκύρας για την οργάνωση της Διεθνούς Εκθέσεως αρχειακού υλικού τον Ιούνιο του 1994 και του Διεθνούς Συμποσίου Ιστορίας τον Μάιο του 1996.

θ) Στήριξε την πολιτική των ΓΑΚ για τη διατήρηση των αποσπάσεων εκπαιδευτικών, πολιτική που κάθε χρόνο συναντά περισσότερες δυσκολίες.

ι) Επανέφερε τις υποτροφίες του ΙΚΥ για μεταπτυχιακές σπουδές αρχειονομίας.

ια) Στήριξε τις προσπάθειες οργάνωσης των αρχείων της Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού και των Αρχείων Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας με τη διάθεση υπαλλήλων των ΓΑΚ για την παροχή τεχνογνωσίας.

Κρίνοντας από τα παραπάνω και συγκρίνοντας

τις εμπειρίες θα μπορούσαμε να σχολιάσουμε, επιμένοντας στα εξής σημεία:

- Στην ανάγκη ενός καλύτερου συντονισμού των ενεργειών της πολιτικής ηγεσίας και των σχεδιαστών των πολιτικών της με τα υποκείμενα όργανά τους, περιορίζοντας τις φυγόκεντρες τάσεις που συχνά παρουσιάζουν τα τελευταία.

- Μια καλύτερη εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου -ο αναγνώστης θα παρατήρησε ότι πολλά πράγματα που αποφασίζονται δεν υλοποιούνται από τα όργανα που αναλαμβάνουν να τα εκτελέσουν- και την υπαγωγή των πολλαπλών διοικητικών βουλήσεων σ' ένα συγκεκριμένο όργανο.

Δηλαδή έναν ανασχεδιασμό του τρόπου λειτουργίας των ΓΑΚ αφού με την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί δεν είναι σαφές από πού παίρνονται οι αποφάσεις, πώς υλοποιούνται και ποιός έχει την ευθύνη της παρακολούθησης.

Νίκος Ε. Καραπιδάκης

ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ*

(Προσωρινή διεύθυνση : Θεάτρου 6, 105 52 ΑΘΗΝΑ)

Αθήνα, 30 Ιουλίου 1996

Προς: κο Ειδικό Γραμματέα ΥΠΕΠΘ
Εφορεία των Γενικών Αρχείων του Κράτους

* Κείμενο επιστολής που έλαβε η ΕΑΕ από το νεοσύστατο Σωματείο εργαζομένων στα Γενικά Αρχεία του Κράτους.

Τμήμα Ιστορικών Αρχείων
Κ. Υ. των Γενικών Αρχείων του Κράτους

Σας γνωρίζουμε ότι με την υπ' αριθμό 3001/96 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών αναγνωρίστηκε Επαγγελματικό Σωματείο με την επωνυμία "Σωματείο Εργαζομένων στα Γενικά Αρχεία του Κράτους". Μάλιστα, στις 21 Ιουλίου διεξήχθησαν αρχαιρεσίες και αναδείχθηκε το πρώτο ΔΣ του Σωματείου.

Στο άρθρο 2 του Καταστατικού του Σωματείου, ορίζονται ως σκοποί του :

"Η προστασία και προαγωγή των οικονομικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών του, εφόσον αυτά δεν αλληλοσυγκρούονται, η εξύψωση του βιοτικού, επιστημονικού, τεχνικού και επαγγελματικού επιπέδου τους και η καλλιέργεια μεταξύ τους πνεύματος αλληλεγγύης και συναδέλφωσης.

Η εξασφάλιση καλύτερων όρων και συνθηκών εργασίας με τη βελτίωση της σχετικής νομοθεσίας, ως προς τη διασφάλιση της αξιοκρατίας και της αξιολόγησης των εργαζομένων βάσει των επιστημονικών, επαγγελματικών και τεχνικών κριτηρίων, και την ανάπτυξη αρχών του συνδικαλισμού.

Η συνεχής προσπάθεια εκ μέρους της Πολιτείας και των μελών του Σωματείου για τη βελτίωση της αρχειακής πολιτικής καθώς και των συνθηκών φύλαξης και διατήρησης των κάθε υλικού και κατηγορίας αρχείων.

Η προβολή του επαγγέλματος του αρχειακού υπαλλήλου και της συμβολής του στη διάσωση, διατήρηση και αξιοποίηση των πηγών της ιστορίας του Ελληνικού Έθνους.

Ο εκδημοκρατισμός της Δημόσιας Διοίκησης και η συμβολή στην πάλη για την Κοινωνική Ειρήνη και την Εθνική Ανεξαρτησία."

Όμως, ενώ οι εργαζόμενοι στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, παρ' όλες τις αντιξοότητες που καθημερινά αντιμετωπίζουν, προσπαθούν με κάθε δυνατό τρόπο και νόμιμο μέσο να αναβαθμίσουν τις αρχειακές Υπηρεσίες και να διαφυλάξουν τον αρχειακό πλούτο της χώρας, το ΥΠ.Ε.Π.Θ., όπως φαίνεται από τη σχετική εισήγηση του Κ.Υ.Σ.Δ.Ε., περικόπτει τις θέσεις εργασίας με το να μην εγκρίνει τις αποσπάσεις προσωπικού από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, **όταν μάλιστα με την υπ' αριθμό Δ2/8430/7-5-1996 εγκύκλιό του προβλέπονται αποσπάσεις προσωπικού στα Γενικά Αρχεία του Κράτους και επιπλέον όταν η Εφορεία των ΓΑΚ, η οποία σύμφωνα με το νόμο 1946/91 γνωμοδοτεί για τις αποσπάσεις του προσωπικού, έχει εισηγηθεί θετικά.** Βεβαίως οι αποσπάσεις προσωπικού από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση δεν είναι η καλύτερη λύση για τη λειτουργία του αρχειακών Υπηρεσιών. Όμως, από τη στιγμή που δεν υπάρχουν προϋποθέσεις για στελέχωση αυτών των Υπηρεσιών με μόνιμο προσωπικό, είναι η πλέον ρεαλιστική λύση, μιας και το ζητούμενο είναι τα Γενικά Αρχεία του Κράτους να προστατεύουν τον αρχειακό πλούτο της χώρας. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι οι εργαζόμενοι στα Γενικά Αρχεία του Κράτους καταβάλλουν μεγάλες προσπάθειες, ώστε να ανταποκρίνονται στις παντοειδείς υποχρεώσεις τους. Η καλή φήμη και η εκτίμηση που απολαμβάνουν από τον περίγυρο είναι αποδεικτικά στοιχεία της ευόδωσης των προσπαθειών τους.

Επίσης, μας είναι δύσκολο να κατανοήσουμε πώς είναι δυνατό από τη μια πλευρά να γίνονται προσπάθειες αναβάθμισης των Γενικών Αρχείων του Κράτους (διορισμός Ειδικού Γραμματέα, αποπεράτωση του κτιρίου της ΚΥ των ΓΑΚ στο Ψυχικό) και από την άλλη να αποψιλώνονται από προσωπικό (απόρριψη από το Κ.Υ.Σ.Δ.Ε. αιτήσεων απόσπασης) σε σημείο που να δημιουργούνται σοβαρά προβλήματα λειτουργίας στις αρχειακές Υπηρεσίες, κυρίως της Περιφέρειας.

Επιπλέον, σας γνωρίζουμε ότι πολλοί από τους εργαζόμενους, των οποίων οι αιτήσεις για απόσπαση απορρίφθηκαν, είναι ιδρυτικά μέλη του Σωματείου μας ή και μέλη του Δ.Σ. (σας επισυνάπτουμε σχετικούς καταλόγους). Πιστεύουμε δε ότι η μη ανανέωση της απόσπασής τους αντίκειται στο πνεύμα του νόμου 1264/82 "Για τον εκδημοκρατισμό του Συνδικαλιστικού Κινήματος και την κατοχύρωση των συνδικαλιστικών ελευθεριών των εργαζομένων" και δημιουργεί εμπόδια στη δραστηριότητα του Σωματείου μας, το οποίο, όπως προαναφέραμε, κάνει τα πρώτα του βήματα. Επίσης, θέλουμε να πιστεύουμε ότι η πολιτική ηγεσία του ΥΠ.Ε.Π.Θ. είναι ευαίσθητη και συνεπτικός σε τέτοιου περιεχομένου συνδικαλιστικές προσπάθειες.

Τέλος, ζητούμε να επανεξετασθούν όσες αιτήσεις απόσπασης απορρίφθηκαν και μάλιστα να επανεξετασθούν με πνεύμα θετικό, προκειμένου να στελεχωθούν οι αρχειακές Υπηρεσίες με προσωπικό, που να τους επιτρέπει να ανταπεξέρχονται αξιοπρεπώς στο δύσκολο και κοπιαστικό έργο τους.

Με τιμή

Για το Προεδρείο

Δημήτρης Γεωργόπουλος
Φιλολόγος-Αρχειακός

ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

Η αναγκαιότητα συνεχούς επιμόρφωσης των εργαζομένων στα αρχεία

Η έλλειψη, μέχρι σχετικά πρόσφατα, σπουδών αρχειονομίας, τόσο στο χώρο της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης όσο και σε πανεπιστημιακό επίπεδο, είχε σαν αποτέλεσμα οι αρχειακές υπηρεσίες της χώρας μας να στελεχώνονται χρόνια τώρα στη συντριπτική τους πλειοψηφία, από υπαλλήλους που προέρχονταν από άλλους επιστημονικούς κλάδους, με ελάχιστες γνώσεις αρχειονομίας. Οι νέοι υπάλληλοι στα δημόσια αλλά και τα ιδιωτικά αρχεία, προερχόμενοι από άλλους κλάδους ή άλλες επαγγελματικές κατευθύνσεις, για να αντεπεξέλθουν στα καθήκοντα διαχείρισης των αρχείων, ήταν και είναι αναγκασμένοι να βασίζονται αφενός στην εμπειρία και τις συμβουλές που τους παρέχουν οι παλιότεροι και αφετέρου στη δική τους κοινή λογική. Όσο καλοπροαίρετες και να είναι οι προσπάθειες αυτές, είναι προφανές ότι δεν αρκούν για να θέσουν τη διαχείριση των ελληνικών αρχείων στις επιστημονικές βάσεις που είναι αναγκαίες στο τέλος του 20ου αιώνα.

Τα επόμενα χρόνια πιστεύουμε ότι η κατάσταση θα αρχίσει να αλλάζει καθώς θα αποφοιτούν από το Ιόνιο Πανεπιστήμιο οι πρώτοι σπουδαστές αρχειονομίας. Τα προβλήματα ωστόσο στα αρχεία θα γίνουν πιο σύνθετα, καθώς τα αρχεία θα στελεχώνονται από αρχειακούς υπαλλήλους με διαφορετικές γνώσεις και εμπειρίες. Το ζητούμενο τώρα θα είναι ο τρόπος με τον οποίο θα μεταδώσουν οι μεν στους δε τις αντίστοιχες γνώσεις τους, γιατί όσο αναγκαία είναι η γνώση της θεωρίας μιας επιστήμης άλλο τόσο είναι αναγκαία, για την πρακτική εφαρμογή της, η εμπειρία. Θα πρέπει λοιπόν να σχεδιασθεί μια συγκεκριμένη εκπαιδευτική πολιτική επιμόρφωσης με στόχο την ομοιογενεοποίηση του επαγγελματικού κλάδου.

Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει σήμερα να προσανατολισθούν οι προσπάθειες όλων των φορέων που έχουν σχέση με την κατάρτιση των αρχειονόμων, Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Κέντρα, ΤΕΙ, Γενικά Αρχεία

του Κράτους και Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία. Για να είναι αποτελεσματικότερη η προσπάθεια, θα πρέπει, κατά την άποψή μας το συντομότερο, να οργανωθεί μια κοινή συνάντηση όλων για να συζητηθεί το θέμα και να προταθούν λύσεις.

Η Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία στα έξι πρώτα χρόνια λειτουργία της έκανε διάφορες προσπάθειες στον τομέα επιμόρφωσης, οργανώνοντας κατά καιρούς συνέδρια, σεμινάρια και ημερίδες. Η έκδοση ενός εγχειριδίου αρχειονομίας εντάσσεται στην ίδια προσπάθεια. Το νέο ΔΣ που θα εκλεγεί τον Φεβρουάριο του 1997, θα πρέπει, κατά την άποψή μας, με βάση και τον απολογισμό της προηγούμενης εμπειρίας, να σταθεροποιήσει μια πρακτική στον κρίσιμο αυτό τομέα.

Ζητάμε από το Υπουργείο Παιδείας, που είναι αρμόδιο τόσο για την εκπαίδευση όσο και για τα αρχεία, να συμβάλλει στο στόχο αυτό με οποιοδήποτε τρόπο, είτε οργανώνοντας το ίδιο μέσω των ΓΑΚ σεμινάρια, είτε ενισχύοντας και συμμετέχοντας στις προσπάθειες των υπολοίπων φορέων.

Νίκος Παντελάκης

**Εργαστήριο "Διαχείρισης σπανίων βιβλίων και συλλογών χειρογράφων".
Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, 12-14 Ιουνίου
1996**

Το ΔΣ της ΕΑΕ έλαβε από τη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη την πρόσκληση για συμμετοχή ενός μέλους του στο τριήμερο εργαστήριο σχετικά με τη "Διαχείριση σπανίων βιβλίων και συλλογών χειρογράφων".

Το εργαστήριο οργανώθηκε σε χώρο της Γενναδεΐου Βιβλιοθήκης και διδάξε σ' αυτό ο δρ. Don Skemer, επιμελητής χειρογράφων της Βιβλιοθήκης Firestone του Πανεπιστημίου του Princeton. Η επίσκεψη του δρ. Skemer στην Ελλάδα υποστηρίχθηκε από το Program in Hellenic Studies του ίδιου

Πανεπιστημίου υπό την αιγίδα του “Stanley J. Seeger Hellenic Fund”, με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ του Princeton και ελληνικών εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων.

Δείγμα της καλής οργάνωσης του σεμιναρίου ήταν το γεγονός, ότι από την πρώτη ημέρα διανεμήθηκε στους συμμετέχοντες ένας ογκώδης τόμος που περιείχε βοηθητικό υλικό σχετικό με τα θέματα που επρόκειτο να παρουσιαστούν. Τα θέματα, όπως παρουσιάστηκαν, οργανώθηκαν σε τρεις βασικούς άξονες :

α. Συλλογές αρχείων και εξυπηρέτηση κοινού

Αναπτύχθηκε το συνταγματικό πλαίσιο λειτουργίας των αρχείων στις Η.Π.Α. και επισημάνθηκαν ορισμένα νομικά και ηθικά προβλήματα που αναφέρονται κατά την πρόσβαση στα αρχεία. Στη συνέχεια παρουσιάστηκαν από τον δρ. Skemer οι ελληνικού περιεχομένου αρχειακές συλλογές που φυλάσσονται στο Princeton.

β. Αρχειακό υλικό και εργαλεία έρευνας

Στην ενότητα αυτή εξετάστηκαν επιμέρους θέματα που αφορούν στη διαχείριση του αρχειακού υλικού και την παραγωγή εργαλείων έρευνας προς όφελος των χρηστών. Έγινε εκτεταμένη αναφορά στις αρχές της ταξινόμησης αρχείων, όπως υπαγορεύονται από τα Εθνικά Αρχεία των Η.Π.Α., και παρουσιάστηκε ο οδηγός της ταξινόμησης και της περιγραφής των αρχείων και των χειρογράφων, που συντάχθηκε με τη συνεργασία του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης και των κρατικών Αρχείων της ίδιας πόλης.

γ. Διατήρηση και συντήρηση αρχείων

Θίχθηκαν προβλήματα ή ακόμη και διλήμματα που ανακύπτουν στον τομέα της συντήρησης αρχείων. Μεγάλη βαρύτητα δόθηκε στο θέμα της χρήσης σύγχρονων τεχνολογιών για τη φύλαξη και τη διατήρησή τους, όπως Η/Υ, microfilms, οπτικοί δίσκοι κ.λ.π.. Προσεγγίσθηκαν ακόμα θέματα ασφάλειας και αποτροπής καταστροφών των αρχείων καθώς και ζητήματα προδιαγραφών των κτιρίων που στεγάζουν αρχειακές υπηρεσίες.

Η παρουσίαση της πλούσιας θεματολογίας απέκτησε ακόμη μεγαλύτερο ενδιαφέρον αφού υποστηρίχθηκε με την προβολή μεγάλου αριθμού slides. Το σεμινάριο χαρακτηρίστηκε, επίσης, από τη συνεχή και εποικοδομητική συζήτηση που γινόταν

σε όλη τη διάρκειά του, γεγονός που έδινε τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να ανταλλάσσουν απόψεις και να συγκρίνουν τα διεθνή δεδομένα με την ελληνική πραγματικότητα.

Αμαλία Παππά-Καραπιδάκη

Σεμινάρια από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Ιούνιος και Οκτώβριος του 1996

Με πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα της κ. Ι. Μάνου, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών προχώρησε στη διοργάνωση σεμιναρίων σχετικών με την οργάνωση και τη διαχείριση των τραπεζικών αρχείων.

Τα σεμινάρια -μέρος ενός γενικότερου σχεδίου αναδιοργάνωσης του αρχειακού συστήματος της Ένωσης και της διατραπεζικής συνεργασίας για τα ιστορικά αρχεία των τραπεζών- απευθύνονταν σε απασχολούμενους σε υπηρεσίες γραμματείας και αρχείου τραπεζικών ιδρυμάτων. Φιλοδοξία τους ήταν να κάνουν σαφή την αντίληψη ότι τα αρχεία σήμερα οργανώνονται ως ενιαία σύνολα διακριτά ως προς την τρέχουσα, την ενδιάμεση και την ιστορική τους χρησιμότητα.

Οι ενότητες που περιέλαβαν τα σεμινάρια ήταν οργανωμένες σύμφωνα μ' αυτήν την αντίληψη και ήταν οι εξής:

- 1) Αναδρομή στις εμπειρίες του διεθνή και του ευρωπαϊκού χώρου.
- 2) Το θεσμικό πλαίσιο της τήρησης των αρχείων των τραπεζών.
- 3) Η οργάνωση και η διαχείριση των τραπεζικών αρχείων.
- 4) Οι εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στη διαχείριση των αρχείων.
- 5) Η εξέλιξη των τραπεζικών εργασιών και οι τύποι του παραγόμενου αρχειακού υλικού.
- 6) Η ίδρυση και η αποστολή των ιστορικών αρχείων στις τράπεζες.
- 7) Η σημασία των τραπεζικών αρχείων για την έρευνα και την Ιστορία.

Η επιτυχία του πρώτου από τα σεμινάρια - οργανώθηκε στις 5 Ιουνίου του 1996- οδήγησε στην επανάληψή του στις 9 & 10 Οκτωβρίου του '96. Ας σημειωθεί ότι η επιτυχία οφείλει πολλά στις οργανωτικές ικανότητες της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης

της ΕΕΤ. Εισηγητές του σεμιναρίου ήταν στελέχη της Εθνικής Τράπεζας - τόσο του Ιστορικού της Αρχείου όσο και της Γραμματείας της- της Αγροτικής Τράπεζας και εξωτερικοί συνεργάτες.

Σχετικές με τα παραπάνω είναι και οι πρωτοβουλίες της Ένωσης για τη διοργάνωση ημερίδας από την Ένωση με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 70 χρόνων από την ίδρυσή της, σε συνεργασία μάλιστα με την European Association for Banking History και με πιθανό θέμα το "Τράπεζες, Νόμισμα, Χρήμα".

Νίκος Ε. Καραπιδάκης

**“Τα βιομηχανικά αρχεία: κύτταρο ιστορίας ή χαρτί ανακύκλωσης;”
Σεμινάριο με θέμα τη διαχείριση βιομηχανικών αρχείων.**

Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, 2-6 Δεκεμβρίου 1996

Στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος κατάρτισης Leonardo da Vinci, οργανώθηκε από το Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών σεμινάριο με αντικείμενο τη διαχείριση βιομηχανικών αρχείων. Οι ακροατές του σεμιναρίου ήταν στην πλειοψηφία τους αρχειακοί (κατά κύριο λόγο προερχόμενοι από τα ΓΑΚ), αλλά και εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις ή κάτοχοι αρχείων επιχειρήσεων.

Στην εναρκτήρια εκδήλωση, που έλαβε χώρα στο αμφιθέατρο του ΕΙΕ και ήταν ανοιχτή στο κοινό, μίλησαν για τις εμπειρίες των χωρών τους οι αρχειονόμοι Paola Carucci (καθηγήτρια του Πανεπιστημίου “La Sapienza” της Ρώμης), Florence Ott (Centre Rhenan d’Archives et de Recherches Economiques της Μυλούζης) και Alessandro Lombardo (διευθυντής του Archivio Storico της Ansaldo S.A.). Από μέρους του ΚΝΕ μίλησε ο διευθυντής του Β. Παναγιωτόπουλος, ο οποίος ανέπτυξε τους λόγους της απόκτησης και επεξεργασίας από το ΚΝΕ αρχείων επιχειρήσεων. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότερη διαχείριση των βιομηχανικών αρχείων, ο διευθυντής του ΚΝΕ πρότεινε τη δημιουργία ενός δικτύου από τους ενδιαφερόμενους αρχειακούς και ερευνητικούς φορείς. Ακολούθησε προβολή κινηματογραφικής ταινίας του 1935 για το εργοστάσιο Ρετσίνα και η εκδήλωση έκλεισε με τα εγκαίνια έκθεσης τεκμηριωτικού υλικού από τα αρχεία των επιχειρήσεων “Α. Κούππας Α.Ε.” και “ΑΚΕ Αφοί Ρετσίνα” του Πειραιά, και “Ansaldo S.A.” της Γένοβας.

Κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου επιχειρήθηκε η προσέγγιση του βιομηχανικού αρχείου τόσο ως γνωστικού αντικείμενου όσο και ως αντικείμενου αρχειακής διαχείρισης. Στο σεμινάριο κλήθηκαν, πέρα από τους ιστορικούς και τους αρχειακούς, ειδικότητες όπως νομικοί και λογιστές που συνεισέφεραν με τις γνώσεις τους στην κατανόηση του τρόπου παραγωγής των αρχείων επιχειρήσεων. Ενδιαφέρον παρουσίασε η συνάντηση της Πέμπτης, 5 Δεκεμβρίου, όπου δόθηκε η ευκαιρία σε διάφορους φορείς και ιδιώτες από διαφορετικά μέρη και επιστημονικούς ορίζοντες να παρουσιάσουν τις εμπειρίες τους από τον εντοπισμό, τη διάσωση και την επεξεργασία αρχείων επιχειρήσεων.

Τό ΚΝΕ παρουσίασε σε συνάντηση που έγινε στη Σιβιτανίδειο Σχολή όπου φυλάσσεται το αρχείο της επιχείρησης “Α. Κούππας Α.Ε.” τα αποτελέσματα της αρχειακής επεξεργασίας των αρχείων επιχειρήσεων “Α. Κούππας Α.Ε.” και “ΑΚΕ Αφοί Ρετσίνα” που βρίσκονται στην κατοχή του. Το σεμινάριο έκλεισε το απόγευμα της Παρασκευής, 6 Δεκεμβρίου, το οποίο ήταν αφιερωμένο στην αξιοποίηση της πληροφορικής και περιλάμβανε παρουσίαση των βάσεων δεδομένων που έχει δημιουργήσει το ΚΝΕ για τις ανάγκες διαχείρισης των αρχείων που διαθέτει.

Την οργανωτική ευθύνη του σεμιναρίου είχαν οι Χριστίνα Αγγριαντώνη, Ευγενία Κρεμμυδά, Ανδρέας Μπάγιας, Λήδα Παπαστεφανάκη και Ευρυδίκη Σιφναίου.

Το αναλυτικό πρόγραμμα του σεμιναρίου ήταν το εξής:

Δευτέρα, 2 Δεκεμβρίου 1996

P. Carucci: *Η ιταλική εμπειρία*

F. Ott: *Η γαλλική εμπειρία στην Αλσατία - Ρηνανία*

A. Lombardo: *Το παράδειγμα της βιομηχανίας Ansaldo*

B. Παναγιωτόπουλος: *Το ελληνικό ενδιαφέρον για τα βιομηχανικά αρχεία. Η κατάσταση των πραγμάτων.*

Τρίτη, 3 Δεκεμβρίου 1996

πρωινή συνάντηση

P. Carucci: *Η ιδιαιτερότητα του βιομηχανικού*

αρχείου. Τι να προσέξουμε, τι να αποφύγουμε

F. Ott: *Τρόποι καταγραφής και ευρετηρίασης του CERARE*

B. Κρεμμυδάς: *Αρχεία εμπορικών επιχειρήσεων, 18ος - 19ος αι.*

Χρ. Αγγριαντώνη: *Λογιστικές πρακτικές ελληνικών*

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ Ε.Α.Ε.

Πεπραγμένα του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΑΕ (Ιούνιος - Δεκέμβριος 1996)

Το δευτέρο εξάμηνο του 1996 πραγματοποιήθηκαν τρεις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου (αρ. 86, 87 και 88).

Τον Σεπτέμβριο ο αντιπρόεδρος της ΕΑΕ Αλέξης Κράους συμμετείχε, ύστερα από πρόταση του προέδρου Ν.Παντελάκη, στο 13ο Διεθνές Συνέδριο Αρχείων στο Πεκίνο εκπροσωπώντας την Εταιρεία. (Βλ. παρακάτω σσ. 30 κ.ε.)

Οι σημαντικότερες συζητήσεις και οι αποφάσεις που πάρθηκαν στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. αφορούσαν στα ακόλουθα θέματα:

Στέγαση των ΓΑΚ- Αρχείων Ν. Εύβοιας

Με αφορμή τη δυσάρεστη εξέλιξη στο θέμα της στέγασης των ΓΑΚ- Αρχείων Ν. Εύβοιας, το ΔΣ έστειλε προς το Δήμαρχο Χαλκιδαιών σχετική επιστολή, εφιστώντας του την προσοχή στις συνέπειες της εφαρμογής της απόφασής του για τη λειτουργία των Αρχείων. (βλ. αναλυτικότερα τα κείμενα των επιστολών σελ. 14)

Ιστορικά Αρχεία της Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού (Δ.Ι.Σ.)

Η ΕΑΕ απευθύνθηκε με επιστολή της προς τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας, εκφράζοντας την ανησυχία που προκαλεί στην αρχαική και ιστορική κοινότητα η καθυστέρηση κάλυψης της θέσης του υπεύθυνου των αρχείων της ΔΙΣ . Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη διακοπή της αναδιοργάνωσής τους, η οποία ξεκίνησε την περίοδο 1993-1996 και ανέδειξε το σημαντικό τους ρόλο, διευκολύνοντας την προσπάθεια του ερευνητικού κοινού με την εισαγωγή νέων τεχνολογιών και την υιοθέτηση ενός προγράμματος εκσυγχρονισμού.

Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών (Ε.Ε.Ε.)

Περιήλθε σε γνώση της ΕΑΕ η ύπαρξη αρχείου

στην Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών. Για το σκοπό αυτό στάλθηκε επιστολή με την οποία γίνεται γνωστή προς την ΕΕΕ η πρόθεση της Ελληνικής Αρχαικής Εταιρείας να συμβάλλει, αν αυτό της ζητηθεί, στην παροχή οδηγιών ταξινόμησης και συντήρησης του αρχείου της.

Ημερίδα με θέμα “Κτίρια αρχείων και κτιριακή πολιτική”

Μετά από συζήτηση αποφασίστηκε το θέμα της ημερίδας που θα πλαισιώσει τη φετινή Γενική Συνέλευση των μελών μας να περιστραφεί γύρω από τα κτίρια των αρχείων. Το ΔΣ έχει ήδη απευθύνει πρόσκληση σε ξένους και έλληνες εμπειρογνώμονες να συμμετάσχουν ως εισηγητές στην ημερίδα και έχει εξασφαλίσει τη θετική απάντησή τους.

Επιτροπή Νομοθετικού Πλαισίου

Αποφασίστηκε η ενεργοποίηση της Επιτροπής με αντικείμενο την επεξεργασία του σχεδίου νόμου “Περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής”. Η πρώτη προσέγγιση του θέματος θα επιχειρηθεί από τα μέλη της Επιτροπής Ν. Παντελάκη, Ζ. Συνοδινό και Αμ. Παππά.

Νέα μέλη

Στο διάστημα αυτό η ΕΑΕ απέκτησε δύο ακόμη μέλη. Πρόκειται για την κα Α. Μηλίση, προϊσταμένη των ΓΑΚ-Αρχείων Ν. Μεσσηνίας και την κα Α. Παπαδημητρίου, προϊσταμένη των ΓΑΚ-Αρχείων Ν. Άρτας.

Αμαλία Παππά-Καραπιδάκη

Στέγαση Αρχείων Ν.Ευβοίας

Στα μέσα Οκτωβρίου, η ΕΑΕ πληροφορήθηκε από την προϊσταμένη των ΓΑΚ-Αρχείων Ν. Εύβοιας κα Κάλλια Χατζηγιάννη, την πρόθεση του Δημάρχου Χαλκιδαιών να απομακρύνει την Υπηρεσία από το

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΡΧΕΙΩΝ

**Το αρχείο του Γεωπονικού
Πανεπιστημίου Αθηνών
Γενικά περί της μεθόδου ταξινόμησης και μια
πρώτη αποτίμηση της αξίας και σημασίας
του αρχειακού υλικού**

**1. Στοιχεία για την ιστορία του Ιδρύματος και το
περιεχόμενο του αρχείου του**

Η “Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή” (Α.Γ.Σ.Α) ιδρύεται με το νόμο 1844 του 1920, επί Κυβερνήσεως Ελ. Βενιζέλου, στο παλιό κτήμα Χασεκλή στο Βοτανικό Κήπο. Στον ίδιο χώρο προϋπήρχε η *Τριανταφυλλίδειος Γεωργική Σχολή* που ιδρύθηκε το 1888 και ήταν τριετούς φοιτήσεως. Πρώτος Διευθυντής της ήταν ο Σπυρίδων Χασιώτης, πατέρας της Γεωπονικής Επιστήμης, ο οποίος είχε διατελέσει, μεταξύ των άλλων, Διευθυντής της Γεωργικής Σχολής Τίρυνθας το διάστημα 1894-1897, που ήταν η πρώτη προσπάθεια που έγινε από την κυβέρνηση Καποδίστρια στον τομέα της γεωργικής εκπαίδευσης.

Το 1926 ιδρύθηκε το Ειδικό Ταμείο της Σχολής που έδωσε ώθηση σε όλες τις υποθέσεις της και κυρίως στη επίλυση του κτιριακού προβλήματος, στον εξοπλισμό των εργαστηρίων και στην καλύτερη οργάνωση των αγροκτημάτων.

Τον Ιούνιο του 1937, με τον Αναγκαστικό Νόμο 835 της Κυβέρνησης Μεταξά, η Σχολή διαλύθηκε και μεταφέρθηκε στη Θεσσαλονίκη. Το 1943 με το Νόμο 672 και χάρις στις προσπάθειες των Καθηγητών της Σχολής και την προθυμία του τότε Υφυπουργού Γεωργίας και βουλευτή του Λαϊκού Κόμματος Γ. Παμπούκα, επανασυστήθηκε.

Η νέα περίοδος σφραγίστηκε από τη δημιουργία του νέου Κεντρικού Κτιρίου που θεμελιώθηκε το 1948 και ολοκληρώθηκε, σε πρώτη φάση, το 1952, χάρη στην αμερικανική βοήθεια και τα χρήματα του σχεδίου Μάρσαλ. Ταυτόχρονα η Σχολή αποκτά σημαντικά αγροκτήματα στην Κωπαΐδα (1.000 στρ.) και στη Γιαλού Σπάτων (330 στρ.), απαραίτητα για τη

διδασκαλία, την πρακτική άσκηση των φοιτητών και την έρευνα.

Από το 1959 η Σχολή παύει να υπάγεται στο Υπουργείο Γεωργίας και περνάει στο Υπουργείο Παιδείας. Εγκαινιάζεται έτσι μία νέα περίοδος για το Ίδρυμα που είναι από τις πιο γόνιμες και φθάνει μέχρι το 1967.

Η περίοδος της δικτατορίας, που επέφερε τις γνωστές ανωμαλίες στα Ανώτατα Ιδρύματα, συνδέθηκε με γεγονότα όπως το τραγικό συμβάν της αυτοκτονίας του Θ. Φραγκόπουλου και με απειλές περί μεταφοράς της Σχολής στην Κρήτη από τον Σ. Παττακό.

Μετά την περίοδο αυτή, η Σχολή προσπαθεί να βρεί το δρόμο της με όλες τις αλλαγές που έχουν στο μεταξύ συντελεστεί (αλλαγές στα προγράμματα σπουδών, συμμετοχή φοιτητών στα συλλογικά όργανα και αλλαγές στη δομή και λειτουργία της Σχολής).

Το 1982 ο Νόμος Πλαίσιο 1268 αλλάζει το καθεστώς Διοίκησης των Α.Ε.Ι. Οι συζητήσεις και οι νέες εξελίξεις οδήγησαν το 1985/86 στο χωρισμό σε δύο Τμήματα (Γεωργ. Παραγωγής και Γεωργ. Ανάπτυξης). Προς το τέλος εξάλλου της δεκαετίας του '80 γίνεται η μετονομασία της Σχολής σε *Γεωργικό Πανεπιστήμιο* (Π.Δ. 377/1989) και ο χωρισμός της σε 7 Τμήματα. Με το Π.Δ. 226/1995 εξάλλου, το Γεωργικό Πανεπιστήμιο Αθηνών μετονομάζεται σε *Γεωπονικό*.

Το Αρχείο περιλαμβάνει στοιχεία που αφορούν την οργάνωση-λειτουργία και εξέλιξη του Ιδρύματος και εξυπηρετούν ταυτόχρονα τις άμεσες, πρακτικές και λειτουργικές, ανάγκες του Πανεπιστημίου. Πέρα από αυτό όμως παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον από την πλευρά της ιστορίας της ελληνικής εκπαίδευσης, καθώς αφορά το πρώτο μεγάλο Ίδρυμα γεωπονικής παιδείας στην Ελλάδα που και είναι το *τρίτο* κατά σειρά αρχαιότητας Πανεπιστήμιο της χώρας. Ακόμη αποτελεί κομμάτι της ιστορίας του ελληνικού κράτους, αφού έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στη χάραξη της γεωργικής πολιτικής σ' όλες τις περιόδους της ελληνικής ιστορίας, από τη Μικρασιατική καταστροφή και μετά (αγροτική μεταρρύθμιση, εποικιστικό πρόγραμμα,

αποκατάσταση προσφύγων, οργάνωση συνεταιρισμών, εκσυγχρονισμός της παραγωγής, έρευνα για την καλύτερη απόδοση και ποιότητα των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων). Ακόμη ευτύχησε να συνδυάσει την πολύχρονη πορεία του ως Ίδρυμα με σημαντικές προσωπικότητες όχι μόνο της Γεωπονικής επιστήμης αλλά γενικότερα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής της Ελλάδος όπως ο Σ. Χασιώτης, Π. Αναγνωστόπουλος, Σ. Παπανδρέου, Α. Σίδερισ, Κ. Ισαακίδης, Π. Κουτσομητόπουλος, Ι. Δημακόπουλος, Ν. Ρουσσόπουλος, Β. Κριμπάς, Χ. Ευελπίδης, Ι. Σαρεγιάννης κ.ά.

II. Η μέθοδος

Το αρχείο του Γεωπονικού Πανεπιστημίου περιλαμβάνει έγγραφα και βιβλία από το 1920 και εξής. Υπάρχει ένα κενό μεταξύ των ετών 1937 μέχρι 1943.

Το αρχείο της Γεωπονικής Σχολής φυλασσόταν σε διάφορα σημεία στο Κεντρικό και στα περιφερειακά κτίρια του Πανεπιστημίου. Κατά την περίοδο που ακολούθησε το κλείσιμο της Σχολής και τη λειτουργία της στη Θεσσαλονίκη, μεταφέρθηκε μέρος του αρχείου εκεί και επέστρεψε μετά την ανασύσταση της Σχολής, το 1943, μαζί με άλλα όργανα, βιβλία κλπ. Παρόλα αυτά πιστεύεται ότι πολλά έγγραφα και φάκελοι χάθηκαν κατά την μεταφορά, καθώς και στη διάρκεια των γεγονότων που ακολούθησαν τα Δεκεμβριανά.

Οι εργασίες ταξινόμησης του αρχείου άρχισαν τον Απρίλιο του 1996, στα πλαίσια ερευνητικού προγράμματος, με πρωτοβουλία και επιστημονικό υπεύθυνο τον Πρύτανη Καθ. Μιχαήλ Λουκά. Οι συνθήκες υπό τις οποίες βρισκόταν το αρχείο όλα αυτά τα χρόνια δεν ήταν ιδιαίτερα ιδανικές, αφού ήταν διασπασμένο και αποθηκευμένο σε διάφορους ακατάλληλους χώρους. Συστηματική ταξινόμηση δεν είχε γίνει στο υλικό. Υπήρχαν μόνο ενδείξεις εξωτερικά στους φακέλους και ήταν χωρισμένο σε γενικές κατηγορίες, που δεν βοηθούσαν στην ανεύρεση της εσωτερικής σχέσης τους με την υπηρεσία και το όργανο που τα παρήγαγε.

Πρώτη δουλειά μας ήταν η καταγραφή και η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης του υλικού, καθώς έπρεπε να γίνει μια πρώτη αποτίμηση και να επακολουθήσει η μεταφορά του στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους του νέου Αρχείου, που είχαν φτιαχτεί και προγραμματιστεί για αυτό το σκοπό. Επίσης σε μια πρώτη φάση έπρεπε να γίνει μια στοιχειώδης ενημέρωση για την ιστορία του Πανεπιστημίου και ειδικότερα τη διοικητική ιστορία και

τη διάρθρωση των υπηρεσιών του. Σε αυτή την προσπάθεια πολύτιμη βοήθεια είχαμε από τους παλαιότερους υπαλλήλους της Σχολής, που γνώριζαν τα σχετικά με την ιστορία και την εξέλιξη του Ιδρύματος.

Η αυτοψία του συνόλου των φακέλων, η αναλυτική καταγραφή και η ενημέρωση, βοήθησε στην πρώτη κατάταξη και ταξινόμηση σε μεγάλες ενότητες στο νέο χώρο του Αρχείου, όπου μεταφέρθηκε το μεγαλύτερο μέρος του υλικού. Έτσι το υλικό εντάχθηκε σε ενότητες ανάλογα με τις υπηρεσίες, το περιεχόμενο, τη χρονολογία, τις εξωτερικές ενδείξεις.

Απαραίτητη ήταν στη συνέχεια η ανασύσταση του οργανογράμματος των διαφόρων υπηρεσιών, συλλογικών οργάνων και Επιτροπών, για να αναδειχθούν οι παραγωγοί δημιουργίας του αρχειακού υλικού, σε μια προσπάθεια να διατηρηθεί η παλιά, κατά υπηρεσίες, δομή και μορφή του αρχείου.

Σε μια δεύτερη φάση, όταν άρχισε η κατάταξή του με σημείο αναφοράς πια το φάκελο, προχωρήσαμε με μεγαλύτερη ασφάλεια στην ταξινόμηση του υλικού που θα οδηγούσε στην όσο το δυνατόν γρηγορότερη σύνταξη ενός συνοπτικού ευρετηρίου. Το αρχείο ταξινομήθηκε βάσει της ανασύνθεσης του οργανογράμματος του Ιδρύματος, των ενδείξεων των φακέλων και των διαφόρων θεμάτων και υποθέσεων που απασχόλησαν τη Σχολή, όπως διαφαίνονται μέσα από τα θέματα της Συνέλευσης των καθηγητών.

- Το αρχείο της Διοίκησης ταξινομήθηκε χρονολογικά βάσει του οργανογράμματος των υπηρεσιών του Ιδρύματος, έτσι όπως λειτουργούσαν και εξελίσσονταν στο χρόνο (Πρυτανεία-Διοικητική-Λογιστική Υπηρεσία-Τμήμα Διοίκησης-Τμήμα Εκπαιδύσεως-Τμήμα Αρχείου κ.λ.π).

- Υπάρχουν όμως και σειρές που έχουν ταξινομηθεί κατά αλφαβητικό τρόπο (π.χ Διδακτορικά-Υφηγεσίες).

- Τέλος υπάρχουν και άλλες που έχουν ταξινομηθεί σε θεματικές ενότητες (π.χ. Υποθέσεις Δικαστικές-Ισοτιμίες πτυχίων-Διοικητικές υποθέσεις κ.ά).

- Σε αυτήν εξάλλου την ταξινόμηση οι σειρές πήραν το όνομά τους και προχώρησε η αρίθμηση των φακέλων καθώς και η περιγραφή των θεμάτων των υποφακέλων. Σε αυτή τη φάση, που βρίσκεται σε εξέλιξη, παρατηρούνται αρκετά κενά, καθώς κατά καιρούς το υλικό υπέστη μεγάλες μετακινήσεις και κατά συνέπεια φθορές και ανακολουθίες στην εσωτερική του διάταξη. Κυρίως λόγω της μεταφοράς της Σχολής μεταξύ των ετών 1937-1943, αλλά και λόγω διαφόρων επεμβάσεων που έγιναν κατά καιρούς, προκειμένου να

αντιμετωπιστούν άμεσες διοικητικές ανάγκες και δεν επεστράφησαν, υποφάκελοι κυρίως, στην αρχική τους θέση.

- Επίσης στο στάδιο αυτό έπρεπε να αντιμετωπιστούν και οι άμεσες ανάγκες στοιχειώδους συντήρησης και ασφάλειας του παλαιότερου κυρίως υλικού, καθώς πολλοί φάκελοι ήταν φθαρμένοι, πολλά βιβλία και μητρώα είχαν κατεστραμμένο το στάχωμά τους, παλαιότερα έγγραφα ήταν τσαλακωμένα, διαβρωμένα από διάφορες αιτίες (όπως π.χ μεταλλικοί συνδετήρες, καρφίτσες, ακατάλληλες κόλλες και ταινίες, τρόποι δεσίματος που "τραυμάτιζαν" το υλικό κ.ά.), τα οποία αποσπάστηκαν και αποκαταστάθηκαν, στο βαθμό που μας επέτρεπε η διαδικασία της ταξινόμησης.

Ακόμη τα φυλλάδια και κυρίως τα βιβλία και οι διάφορες εργασίες που υπήρχαν μέσα στους φακέλους αποσπάστηκαν για να αποτελέσουν ξεχωριστή κατηγορία. Όπου υπήρχαν στην ίδια σειρά βιβλία και φάκελοι με έγγραφα, χωρίζονταν και έπαιρναν ξεχωριστή αρίθμηση. Επίσης η επέμβαση που γίνεται στο επίπεδο των φακέλων (και όχι ακόμα των εγγράφων) γίνεται με προσοχή και φειδώ και μόνο σε περιπτώσεις που είναι διαπιστωμένη και εμφανής η μετατόπιση του υλικού. Κατά την ταξινόμηση εκκαθαρίζονται μόνο τα πρόχειρα σχέδια, οι κενές φόρμες, τα έγγραφα σε πολλαπλά αντίτυπα, οι άδειοι φάκελοι. Η εκκαθάριση είναι περιορισμένη και μερική, καθώς ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί το έργο της ταξινόμησης.

Το Αρχείο περιλαμβάνει σαν κύριες και βασικές ενότητες τις εξής: το αρχείο των Ακαδημαϊκών Αρχών, το αρχείο των Συλλογικών Οργάνων και Επιτροπών, το αρχείο των Τμημάτων και Εργαστηρίων, το αρχείο της Διοίκησης, το αρχείο της Οικονομικής Υπηρεσίας και του Λογιστηρίου, το αρχείο των Σπουδών και της Φοιτητικής Μέριμνας, το αρχείο Προσωπικού, το αρχείο Υποθέσεων και (ευελπιστούμε στο μέλλον) το αρχείο των Καθηγητών και των Διευθυντών Πτυχίων.

Δημήτρης Παναγιωτόπουλος

Ημερίδα της Ε.Α.Ε. για τα κτίρια των αρχείων

**Σάββατο 15 Φεβρουαρίου 1997, 9.30' π.μ. -
13.30' μ.μ., στο αμφιθέατρο του
παραδοσιακού κτιρίου της ΓΣΕΕ, Πατησίων
69 και Αινιάνος 4.**

Στην ημερίδα θα μιλήσουν:

- Ο επίτιμος γενικός επιθεωρητής των γαλλικών αρχείων
κ. *Michel Duchein*,
- οι αρχειονόμοι κ.κ. *Αλίκη Νικηφόρου* και *Νέστωρ Μπαμίδης*,
- οι αρχιτέκτονες του κτιρίου της Κεντρικής Υπηρεσίας των ΓΑΚ
κ.κ. *Χρήστος Φλώρος* και *Στάθης Μπουμπιώτης*,
- οι αρχιτέκτονες του κτιρίου των ΓΑΚ Νομού Ιωαννίνων
κ.κ. *Ξάνθιππος Καλαϊτζής* και *Βασίλειος Σιταρένιος* και
- η συντηρήτρια του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής

ΑΡΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Ανάλυση Συστημάτων Ιστορικών Πληροφοριών: το παράδειγμα του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος*

Η ραγδαία ανάπτυξη της πληροφορικής δεν δημιουργεί μόνο ένα νέο πλαίσιο οργάνωσης των Ιστορικών Αρχείων, αλλά παράγει επίσης ένα νέου τύπου αρχειακό υλικό: τα ηλεκτρονικά αρχεία που διατηρούνται κυρίως σε μαγνητικά μέσα και οπτικού δίσκους.

Παράλληλα, πρέπει να σημειωθεί, ότι η ανάπτυξη της πληροφορικής συντελεί επίσης και στον πολλαπλασιασμό του συμβατικού αρχειακού υλικού, καθώς διευκολύνεται σε μεγάλο βαθμό η παραγωγή, η εκτύπωση και η κυκλοφορία εγγράφων (πολλές φορές σε πολλαπλά αντίτυπα).

Έτσι δημιουργείται για την αρχειονομία ένα νέο πλαίσιο εργασίας που απαιτεί εξειδικεύσεις και διαδικασίες οι οποίες βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στις τεχνολογίες της πληροφορικής.

Η σχέση πληροφορικής και αρχειονομίας βρίσκεται σε δύο τομείς:

- Ο πρώτος τομέας αφορά την εφαρμογή της πληροφορικής στην οργάνωση των Ιστορικών Αρχείων, για τη διαχείριση του συμβατικού αρχειακού υλικού.
- Ο δεύτερος τομέας αφορά το ειδικότερο ζήτημα της διαχείρισης των ηλεκτρονικών ιστορικών αρχείων.

Η εισήγηση αυτή στοχεύει ειδικότερα, να παρουσιάσει ένα γενικό πλαίσιο εννοιών που είναι απαραίτητο για την κατανόηση των τεχνικών της ανάλυσης και του σχεδιασμού των συστημάτων ιστορικών πληροφοριών.

1. Η γενική έννοια Σύστημα Ιστορικών Πληροφοριών

Ένα Σύστημα Ιστορικών Πληροφοριών είναι ένας

συνδυασμός τεχνικών μέσων και εργασίας, που συλλειτουργούν ως ενιαίο σύνολο, για να εξασφαλίζουν τη συλλογή, τη διατήρηση και τη διευκόλυνση της χρήσης αρχειακών δεδομένων με τελικό σκοπό την παραγωγή ιστορικής γνώσης. Για τη λειτουργία του συστήματος αυτού μπορεί να χρησιμοποιούνται συμβατικά μέσα ή σύγχρονα μέσα πληροφορικής.

Τα Συστήματα Ιστορικών Πληροφοριών που βασίζονται σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές, αποτελούνται από τα εξής μέρη:

- Εξειδικευμένο προσωπικό: διαχειριστές συστήματος, προγραμματιστές-αναλυτές και εξειδικευμένοι χρήστες-αρχειονόμοι.
- Ερευνητές-χρήστες του συστήματος.
- Υλικό: ηλεκτρονικοί υπολογιστές και διάφορα περιφερειακά μηχανήματα ή εξαρτήματα.
- Λογισμικό: προγράμματα λειτουργίας των υπολογιστών.
- Διαδικασίες: συγκεκριμένες σειρές ενεργειών για την υποδοχή και ταξινόμηση ιστορικών τεκμηρίων και τη διάθεση αρχειακών δεδομένων στο ενδιαφερόμενο κοινό.
- Αρχειακά δεδομένα: ταξινομημένα ιστορικά τεκμήρια.
- Ιστορικές πληροφορίες.

2. Αρχειακά δεδομένα και ιστορικές πληροφορίες

Στη θεωρία των συστημάτων πληροφοριών, ως δεδομένα, ενός συγκεκριμένου συστήματος, ορίζονται όλες οι εισροές πληροφοριών που προέρχονται από το εξωτερικό περιβάλλον. Ενώ, ως πληροφορίες θεωρούνται οι γνώσεις που προκύπτουν από το συνδυασμό και την επεξεργασία των δεδομένων διαμέσου των λειτουργιών εξυπηρέτησης που παρέχει το σύστημα.

Στην περίπτωση των Συστημάτων Ιστορικών

* Εισήγηση στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Κατάρτισης Leonardo Da Vinci, Σεμινάριο: «Διαχείριση Βιομηχανικών Αρχείων», Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών/Κ.Ν.Ε., 2-6 Δεκεμβρίου 1996.

Πληροφοριών, ο προηγούμενος ορισμός εξειδικεύεται ως εξής:

Ως *αρχειακά δεδομένα* ορίζονται τα ιστορικά τεκμήρια που έχουν υποστεί αρχειονομική επεξεργασία, διαμέσου της οποίας απέκτησαν συγκεκριμένη ταυτότητα. Η ταυτότητα αυτή ορίζεται από τη θέση που κατέχουν τα ιστορικά τεκμήρια στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης δομής αρχειονομικών ταξινομήσεων. Ας σημειωθεί, επίσης, ότι η ταυτότητα των αρχειακών δεδομένων απαιτείται να περιγράφεται επαρκώς, σύμφωνα με τα *πρότυπα αρχειακής περιγραφής* που ισχύουν κάθε φορά.

Ως *ιστορικές πληροφορίες* θεωρούνται οι γνώσεις που προκύπτουν από την επεξεργασία των αρχειακών δεδομένων.

Ειδικά για την παραγωγή των ιστορικών πληροφοριών, πρέπει να σημειώσουμε ότι αυτή προφανώς διευκολύνεται με τη χρήση και την υποστήριξη του συστήματος πληροφοριών. Ωστόσο, το τελικό αποτέλεσμα, δηλαδή η ιστοριογραφική γνώση, εξαρτάται κυρίως από το διανοητικό δυναμικό και το θεωρητικό πλαίσιο των συγκεκριμένων ιστορικών-ερευνητών που χρησιμοποιούν το σύστημα.

3. Η γενική έννοια Κύκλος Ζωής του Συστήματος Ιστορικών Πληροφοριών

Η έννοια του *κύκλου ζωής* (από το αγγλικό life cycle), χρησιμοποιείται στη θεωρία της πληροφορικής για να υποδηλωθεί καταρχήν ότι τα συστήματα πληροφοριών (όσον αφορά το τεχνολογικό μέρος τους) προκύπτουν από μια διαδικασία «γέννησης», αλλά υπόκεινται επίσης σε μια διαδικασία φυσικής και τεχνολογικής απαξίωσης.

Η διάσταση αυτή διαφεύγει συνήθως της προσοχής μας, και αυτό συμβαίνει κυρίως -όπως είναι φυσικό- σε όλους τους νεοφώτιστους: είτε πρόκειται για άτομα είτε πρόκειται για κοινωνικά σύνολα.

Ο κύκλος ζωής ενός Συστήματος Ιστορικών Πληροφοριών ακολουθεί τη σειρά των διαδοχικών φάσεων, που εμφανίζονται στο *Διάγραμμα 1* (βλ. σελ.20). Οι φάσεις αυτές ορίζονται συνοπτικά ως εξής:

Φάση Α': Ανάλυση Συστήματος

Η φάση της ανάλυσης συντίθεται από μια σειρά εξειδικευμένων εργασιών που εκτελούνται συνήθως από ειδικούς μελετητές-αναλυτές συστημάτων πληροφορικής. Το κύριο αντικείμενο των εργασιών αυτών είναι η ανάλυση του υπάρχοντος συστήματος πληροφοριών (εφόσον πρόκειται για την αναδιάρθρωση συστήματος που λειτουργεί ήδη) και η διαμόρφωση

ενός συγκεκριμένου σχεδίου επενδύσεων για την αναδιοργάνωση και τον εκσυγχρονισμό του.

Φάση Β': Λειτουργικός Σχεδιασμός Συστήματος

Ο λειτουργικός σχεδιασμός ακολουθεί την ανάλυση του συστήματος πληροφοριών και έχει ως κύριο σκοπό να διατυπώσει ένα λεπτομερές σχέδιο βάσεων δεδομένων και διαδικασιών που εξασφαλίζουν τη λειτουργία του συστήματος πληροφοριών. Ο σχεδιασμός αυτός -ειδικότερα στα μεγάλα συστήματα πληροφορικής- από ένα σημείο και μετά διενεργείται παράλληλα με την εγκατάσταση του συστήματος.

Φάση Γ': Εγκατάσταση του Συστήματος

Η εγκατάσταση του συστήματος πληροφοριών συμπεριλαμβάνει τη συγκρότηση του δικτύου των υπολογιστών, την ανάπτυξη όλων των ειδικών εφαρμογών λογισμικού, την παραγωγή των ειδικών εγχειριδίων τεκμηρίωσης για τη λειτουργία του συστήματος και την εκπαίδευση των χρηστών. Συνήθως η φάση αυτή συμπεριλαμβάνει ένα στάδιο πιλοτικής λειτουργίας του συστήματος, όπου δοκιμάζεται στην πράξη η εφαρμογή του σχεδίου και πραγματοποιούνται οι απαιτούμενες διορθώσεις.

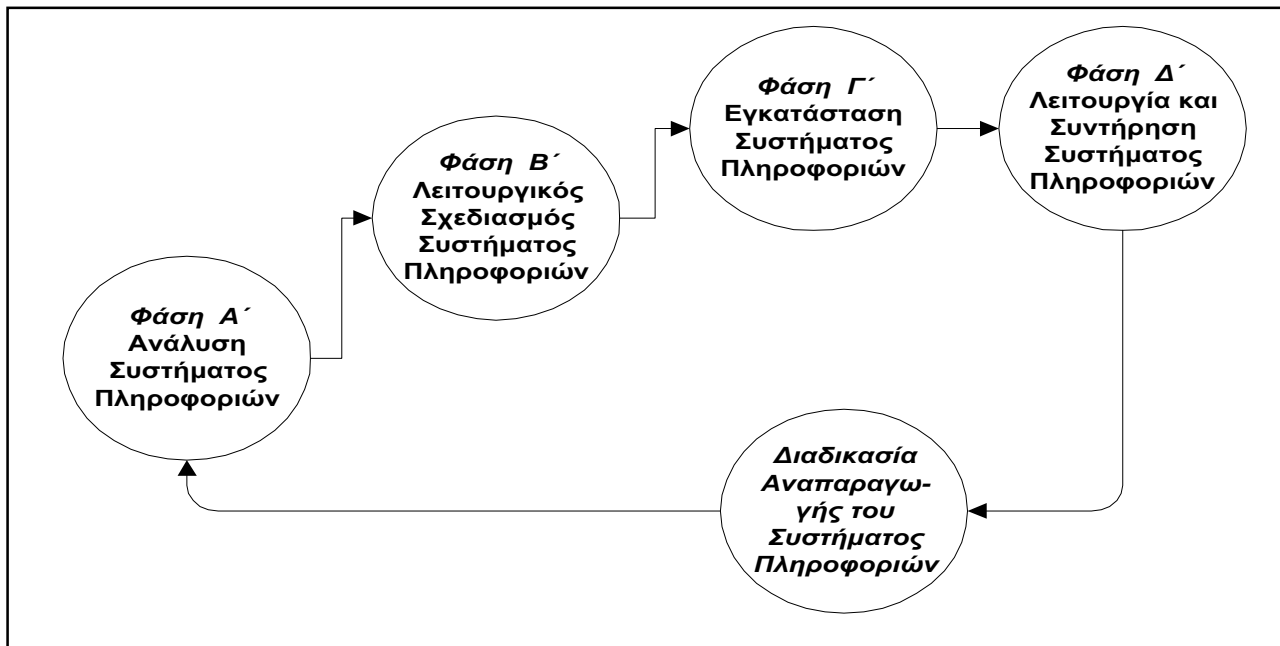
Φάση Δ': Λειτουργία και Συντήρηση του Συστήματος

Πρόκειται για την κύρια φάση του κύκλου ζωής του συστήματος. Εδώ, εκτός από την εξασφάλιση της καθημερινής λειτουργίας, συμπεριλαμβάνονται: η περιοδική συντήρηση μηχανών και λογισμικού, οι διορθώσεις ή βελτιώσεις των διαδικασιών λειτουργίας, η αποκατάσταση βλαβών και ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός του συστήματος στο πλαίσιο περιορισμένων τεχνολογικών αναβαθμίσεων.

Στο *Διάγραμμα 1*, μεταξύ των άλλων, εμφανίζεται και η *Διαδικασία Αναπαραγωγής του Συστήματος Πληροφοριών* ως επιστροφή από τη Φάση Δ' στη Φάση Α'. Πρόκειται για τη γραφική παράσταση της διαδικασίας αναπαραγωγής που ακολουθεί την απαξίωση κάθε συστήματος πληροφοριών. Η διαδικασία αυτή στοχεύει στην ευρεία αναδιάρθρωση του συστήματος με σκοπό να αντικατασταθεί ο απαξιωμένος εξοπλισμός αλλά και να οργανωθούν νέες σύγχρονες λειτουργικές διαδικασίες (με την έννοια της προσαρμογής στα τεχνολογικά πρότυπα της εποχής).

Όπως είναι γνωστό, οι τεχνολογίες της πληροφορικής εξελίσσονται ραγδαία. Αυτό επιβάλλει τη συνεχή ενημέρωση των αρχειονόμων στις νέες τεχνολογικές δυνατότητες. Η ενημέρωση αυτή διαμορφώνει σταδιακά την ετοιμότητα προσαρμογής των στελεχών των αρχειακών υπηρεσιών στις εξελίξεις

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: Ο κύκλος ζωής των Συστημάτων Πληροφοριών

της πληροφορικής, που είναι ιδιαίτερα χρήσιμη κατά τη χρονική στιγμή που επέρχονται τεχνολογικές αλλαγές ποιοτικού χαρακτήρα και συνεπώς απαιτούνται αναδιαρθρώσεις μεγάλης έκτασης.

Στη συνέχεια, πριν να αναφερθούμε στο ειδικότερο ζήτημα της ανάλυσης των συστημάτων ιστορικών πληροφοριών, χρειάζεται να προσεγγίσουμε το ζήτημα της διατήρησης του αρχειακού υλικού σε σχέση με τις νέες δυνατότητες που προσφέρουν σήμερα οι τεχνολογίες της πληροφορικής.

4. Διατήρηση ιστορικών εγγράφων: συμβατικά και ηλεκτρονικά μέσα

Όπως γνωρίζουμε, μία από τις σοβαρότερες λειτουργίες, που είναι απαραίτητο να εξασφαλίζεται σε ένα σύγχρονο Αρχείο, είναι η διατήρηση των ιστορικών εγγράφων.

Η διατήρηση αυτή αναφέρεται: αφενός στη φύλαξη των πρωτότυπων ιστορικών εγγράφων και στην εξασφάλιση κατάλληλων περιβαλλοντικών συνθηκών στα αρχειοστάσια, αφετέρου στη δημιουργία αντιγράφων ασφαλείας των πρωτότυπων εγγράφων με τη χρήση φυσικών μέσων διαφορετικών από το χαρτί.

Ως σήμερα, η πλέον αποδεκτή τεχνική παραγωγής αντιγράφων ασφαλείας, για αρχειακούς σκοπούς, είναι η μικροφωτογράφιση των ιστορικών εγγράφων. Δηλαδή, η αναπαραγωγή πιστών αντιγράφων της εικόνας των πρωτότυπων εγγράφων, που αποτυπώνονται σε μικροταινίες ή microfiche.

Όμως, είναι επίσης γνωστό, ότι οι τεχνολογικές εξελίξεις της πληροφορικής αναδεικνύουν με αλματώδη ταχύτητα ένα νέο μέσο διατήρησης αντιγράφων: *την ψηφιακή εικόνα*.

Τα ψηφιακά έγγραφα (δηλαδή οι ψηφιακές εικόνες εγγράφων) αποτελούν επίσης πιστά αντίγραφα της εικόνας των πρωτότυπων εγγράφων, με τη διαφορά ότι η αποτύπωσή τους απαιτεί τεχνολογικά περίπλοκα φυσικά μέσα όπως είναι οι μαγνητικοί και οπτικοί δίσκοι των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Η τεχνολογία των ψηφιακών εγγράφων σε συνδυασμό με τα συστήματα διαχείρισης σχεσιακών βάσεων δεδομένων (RDBMS: relational data base management systems), πολλαπλασιάζουν σε σημαντικό βαθμό τις δυνατότητες πρόσβασης και διερεύνησης του αρχειακού υλικού, ενώ διευκολύνουν επίσης και την παραγωγή αντιγράφων του υλικού αυτού διαμέσου ταχύτατων εκτυπώσεων με εκτυπωτές Laser. Οι διευκολύνσεις αυτές αποτελούν την πραγματική πρόκληση που δημιουργούν, για την αρχειονομία, οι εξελίξεις της πληροφορικής.

Ωστόσο υπάρχει μια σειρά από ζητήματα που δεν επιτρέπουν την αβασάνιστη αντικατάσταση της μικροφωτογράφισης με την ψηφιοποίηση των ιστορικών εγγράφων.

Τα πλέον σημαντικά γενικά ζητήματα είναι τα εξής:

- Η εξασφάλιση της πιστότητας των αντιγράφων

Η εν σειρά φωτογραφική αποτύπωση των ιστορικών εγγράφων εξασφαλίζει την πιστή αντιγραφή της εικόνας των τεκμηρίων ενός ιστορικού αρχείου

(πιστότητα της σειράς ταξινόμησης των εγγράφων αλλά και πιστή αναπαραγωγή που περιεχομένου των εγγράφων, χωρίς δυνατότητες επεμβάσεων). Αντίθετα, η ψηφιοποίηση των εγγράφων επιτρέπει και τη διατάραξη της σειράς αλλά και τη φαλκίδευση του περιεχομένου των εγγράφων, διαμέσου επεμβάσεων στις ψηφιακές εικόνες που είναι αδύνατο να διαπιστωθούν εκ των υστέρων.

• *Η απαίτηση εξειδικευμένων γνώσεων των αρχειονόμων*

Η διαχείριση ψηφιακών εγγράφων επιβάλλει την επαγγελματική εξειδίκευση των αρχειονόμων στις αντίστοιχες τεχνολογίες πληροφορικής. Επίσης, επιβάλλεται εργασιακή εγρήγορση υψηλότερων απαιτήσεων, σε σύγκριση με ό,τι χρειάζεται για τη χρήση των συμβατικών συστημάτων διαχείρισης μικροταινιών και microfiche.

• *Η απαίτηση εξειδικευμένων γνώσεων των ερευνητών*

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, με τη συγκρότηση βάσεων δεδομένων ψηφιακών εγγράφων, διευκολύνεται βέβαια σε μεγάλο βαθμό η πρόσβαση των ερευνητών στο αρχειακό υλικό. Όμως, χρειάζεται συγχρόνως οι ερευνητές να διαθέτουν κατάλληλες γνώσεις, για να χειρίζονται με ευκολία συστήματα αναζήτησης πληροφοριών που απαιτούν τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών.

• *Η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στα αρχειακά δεδομένα*

Η τεχνική της μικροφωτογράφισης αποδίδει εικόνες των ιστορικών εγγράφων που διαβάζονται με τεχνολογικά απλά και ευρέως διαδεδομένα μέσα (μηχανήματα ανάγνωσης μικροταινιών). Το γεγονός αυτό εξασφαλίζει ισότητα ευκαιριών πληροφόρησης, καθώς επιτρέπει πρακτικά σε κάθε ενδιαφερόμενο -ανεξάρτητα από το εάν διαθέτει εξειδικευμένες γνώσεις ή όχι- να έχει πρόσβαση στα ιστορικά αρχεία.

Εκτός από τα παραπάνω γενικά ζητήματα, η

επιλογή μεταξύ μικροφωτογράφισης και ψηφιοποίησης ιστορικών εγγράφων, αντιμετωπίζει και μια σειρά καθαρά τεχνικών ζητημάτων που συνοψίζονται στα εξής:

• *Το κριτήριο της δοκιμασμένης στο χρόνο τεχνολογίας*

Οι μικροταινίες -ως φυσικό μέσο- έχουν χρόνο ζωής περίπου 100 ετών. Έτσι, οι μικροταινίες, αν εξασφαλίζεται η ορθή συντήρησή τους και η περιοδική αναπαραγωγή τους, αποτελούν ουσιαστικά ένα φυσικό μέσο σίγουρης μακροχρόνιας διατήρησης αντιγράφων ασφαλείας του αρχειακού υλικού. Αντίθετα, μέχρι στιγμής, οι οπτικοί δίσκοι έχουν αναμενόμενο χρόνο ζωής που δεν ξεπερνάει τα 15 έτη¹.

• *Η εξέλιξη της ψηφιακής τεχνολογίας*

Ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται σήμερα, για την παραγωγή και τη διαχείριση ψηφιακών εγγράφων, υπόκειται σε ταχύτατη τεχνολογική απαξίωση. Έτσι είναι αρκετά ισχυρή η πιθανότητα, ένα ψηφιακό αρχείο, που συγκροτείται με τα σημερινά τεχνολογικά δεδομένα, να χρειαστεί στο άμεσο μέλλον σημαντική εργασία μετατροπών για να επιτευχθεί η αναβάθμισή του και η προσαρμογή του σε νέα τεχνολογικά πρότυπα.

• *Η ποιότητα της εικόνας των αντιγράφων*

Με τα σημερινά τεχνολογικά δεδομένα η μέγιστη δυνατότητα ανάλυσης που επιτυγχάνεται στις ψηφιακές εικόνες εγγράφων είναι της τάξης των 200-400 dpi². Αντίθετα η μικροφωτογράφιση (με την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιείται σύγχρονος εξοπλισμός και τηρούνται οι ορθοί κανόνες εργασίας) επιτυγχάνει αναλύσεις της τάξης των 600 dpi και άνω.

• *Η δυνατότητα διάθεσης αντιγράφων του αρχειακού υλικού*

Οι ψηφιακές εικόνες των ιστορικών εγγράφων μπορούν να διατίθενται πλέον σχετικά εύκολα διαμέσου διεθνών δικτύων υπολογιστών. Επίσης,

1 Ωστόσο ας ληφθεί υπόψη ότι η τεχνολογία των οπτικών δίσκων εξελίσσεται ταχύτατα. Έτσι θεωρείται σίγουρο ότι στο άμεσο μέλλον θα προσφέρονται οπτικοί δίσκοι με μεγαλύτερη χρονική διάρκεια ζωής και σημαντικά βελτιωμένη ανθεκτικότητα.
2 dpi (dots per inch): Μονάδα μέτρησης της ανάλυσης των φωτογραφικών και ψηφιακών εικόνων που μετράει την πιστότητα αναπαραγωγής της εικόνας του πρωτότυπου. Οι μεγαλύτερες αναλύσεις επιτρέπουν την επίτευξη καλύτερης ποιότητας αντιγράφων. Ας σημειωθεί ότι σε αναλύσεις ψηφιακών εγγράφων της τάξης των 200 dpi είναι πολύ πιθανό ότι οι μικροί τυπογραφικοί χαρακτήρες (για παράδειγμα 6p) δεν διαβάζονται. Ας σημειωθεί ότι η σημερινή τεχνολογία παραγωγής ψηφιακών εικόνων επιτρέπει αναλύσεις που φτάνουν τα 2.400 dpi. Ωστόσο οι αναλύσεις αυτές απαιτούν πολύ μεγάλη χωρητικότητα μαγνητικών μέσων, γεγονός που τις καθιστά ανεφάρμοστες στην περίπτωση των ιστορικών αρχείων όπου -κατά κανόνα- απαιτείται η ψηφιοποίηση εκατομμυρίων σελίδων εγγράφων.

3 Η εκχώρηση της χρήσης αντιγράφων αρχειακού υλικού που αποτυπώνονται σε CD-ROM, γίνεται συνήθως έναντι ορισμένου χρηματικού τιμήματος και με άδεια περιορισμένης χρήσης για προσωπική εργασία. Οπωσδήποτε απαγορεύονται οι αντιγραφές που γίνονται με σκοπό την έκδοση ή τη διάθεση του αρχειακού υλικού σε δίκτυα υπολογιστών, χωρίς την άδεια της Αρχαικής Υπηρεσίας.

μπορούν να διατίθενται με τη μορφή ηλεκτρονικών εκδόσεων σε CD-ROM. Τα μέσα αυτά διευκολύνουν ιδιαίτερα τη διάδοση του αρχειακού υλικού σε ευρύτερες γεωγραφικές περιφέρειες (ακόμη και στο διεθνή χώρο). Επίσης, επιτρέπουν στους ερευνητές, που διαθέτουν μικροϋπολογιστές, να έχουν πρόσβαση σε μεγάλες ποσότητες αρχειακού υλικού, ενώ βρίσκονται συγχρόνως στο δικό τους χώρο εργασίας³. Έτσι η τεχνολογία των ψηφιακών εγγράφων διευκολύνει σημαντικά την ευρύτερη διάδοση των ιστορικών τεκμηρίων, ενώ παράλληλα δημιουργεί προϋποθέσεις για την αποσυμφόρηση των Ιστορικών Αρχείων (στις περιπτώσεις που χρειάζεται να εξυπηρετείται καθημερινά μεγάλος αριθμός ερευνητών).

• *Τα μεγέθη των ιστορικών εγγράφων, οι δυνατότητες ψηφιοποίησης και η χρήση υβριδικών συστημάτων*

Όπως είναι γνωστό το υλικό των Ιστορικών Αρχείων παρουσιάζει συνήθως μεγάλη ποικιλία μεγεθών και ποιοτήτων χαρτιού. Τα ιστορικά έγγραφα εμφανίζουν ποικιλία διαστάσεων που κυμαίνεται από μεγέθη μικρότερα της σελίδας μεγέθους A4 έως και μεγαλύτερα της σελίδας A3. Επιπλέον τα ιστορικά έγγραφα είναι απαραίτητο να αποτυπώνονται σύμφωνα με τη σειρά που εμφανίζονται στη δομή ταξινόμησης του Αρχείου. Αυτό σημαίνει ότι το μέσο αποτύπωσης πρέπει να έχει δυνατότητες χειρισμού όλων των μεγεθών σελίδων ανεξάρτητα από τη σειρά που εμφανίζονται. Ο περιορισμός αυτός -στο πλαίσιο συστημάτων παραγωγής ψηφιακών εγγράφων- καθιστά αδύνατη τη χρήση *επίπεδων σαρωτών* (flat-bed scanners), καθώς οι σαρωτές αυτοί φτάνουν ως το μέγεθος A3. Επίσης, αποκλείονται τελείως και οι *σαρωτές τυμπάνου* (drum scanners) γιατί η ευαισθησία και η -κατά κανόνα- κακή ποιότητα των ιστορικών εγγράφων δεν επιτρέπει τη δίοδό τους μέσα από μηχανισμούς αυτόματης τροφοδοσίας που βασίζονται στην τριβή. Πρέπει επίσης να προστεθεί ότι τα μέσα σάρωσης που αναφέρονται παραπάνω είναι πρακτικά αδύνατο να χρησιμοποιηθούν για τη σάρωση βιβλίων ή σταχωμένων εγγράφων. Έτσι ως μόνο μέσο σάρωσης του υλικού των Ιστορικών Αρχείων (που διαχειρίζονται μεγάλη ποικιλία μεγεθών εγγράφων), απομένουν οι *σαρωτές βιβλίων* (book scanners). Ωστόσο η εργασία σάρωσης με σαρωτές βιβλίων, όσον αφορά το μηχανικό μέρος, είναι απολύτως όμοια με την εργασία

μικροφωτογράφησης. Για το λόγο αυτό, μια εφικτή εναλλακτική λύση είναι η χρησιμοποίηση *υβριδικών συστημάτων*. Στα συστήματα αυτά τα ιστορικά έγγραφα μικροφωτογραφούνται με συμβατικές τεχνικές και στη συνέχεια ψηφιοποιούνται διαμέσου ειδικών *σαρωτών μικροταινιών και microfiche* (film scanners). Η μέθοδος αυτή παρουσιάζει πλεονεκτήματα για τα Ιστορικά Αρχεία: αφενός διατηρεί τις εικόνες των εγγράφων σε μικροφίλμ (με όλα τα πλεονεκτήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω) και αφετέρου επιτρέπει την ταυτόχρονη παραγωγή ψηφιακών εικόνων για την εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών διάδοσης και έρευνας του αρχειακού υλικού. Στα πλεονεκτήματα αυτά πρέπει επίσης να προστεθεί ότι στα υβριδικά συστήματα παραγωγής και διαχείρισης εικόνων, η ύπαρξη του αρχείου των μικροταινιών παρέχει μεγαλύτερη ευελιξία για την αντιμετώπιση μελλοντικών τεχνολογικών αλλαγών στην ψηφιακή τεχνολογία ή τυχαίων καταστροφών στα ψηφιακά αρχεία (οι μικροταινίες μπορούν σε τελευταία ανάλυση να ψηφιοποιηθούν οποτεδήποτε επιβάλλεται).

Με βάση τα προηγούμενα, η εισήγηση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το σημερινό επίπεδο των τεχνολογιών πληροφορικής παρέχει σημαντικές δυνατότητες διαχείρισης και διάδοσης του αρχειακού υλικού. Η χρησιμοποίηση των δυνατοτήτων αυτών συμβάλλει ουσιαστικά στην καλύτερη οργάνωση των Ιστορικών Αρχείων και συνεπώς παρέχει καλύτερες υπηρεσίες υποδομής για την ανάπτυξη και την πρόοδο των ιστορικών γνώσεων. Ωστόσο η έντονα μεταβατική διάσταση των τεχνολογιών πληροφορικής, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η εφαρμογή των τεχνολογιών αυτών, στον τομέα της διατήρησης των ιστορικών εγγράφων, δεν εξασφαλίζει πλήρως τους βασικούς αρχειονομικούς κανόνες, επιβάλλει -κατά την άποψη του εισηγητή- τη χρησιμοποίηση των υβριδικών συστημάτων που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Με βάση το συμπέρασμα αυτό προχωρώ στη συνέχεια στη γενική περιγραφή του παραδείγματος του Ιστορικού Αρχείου Ε.Τ.Ε.

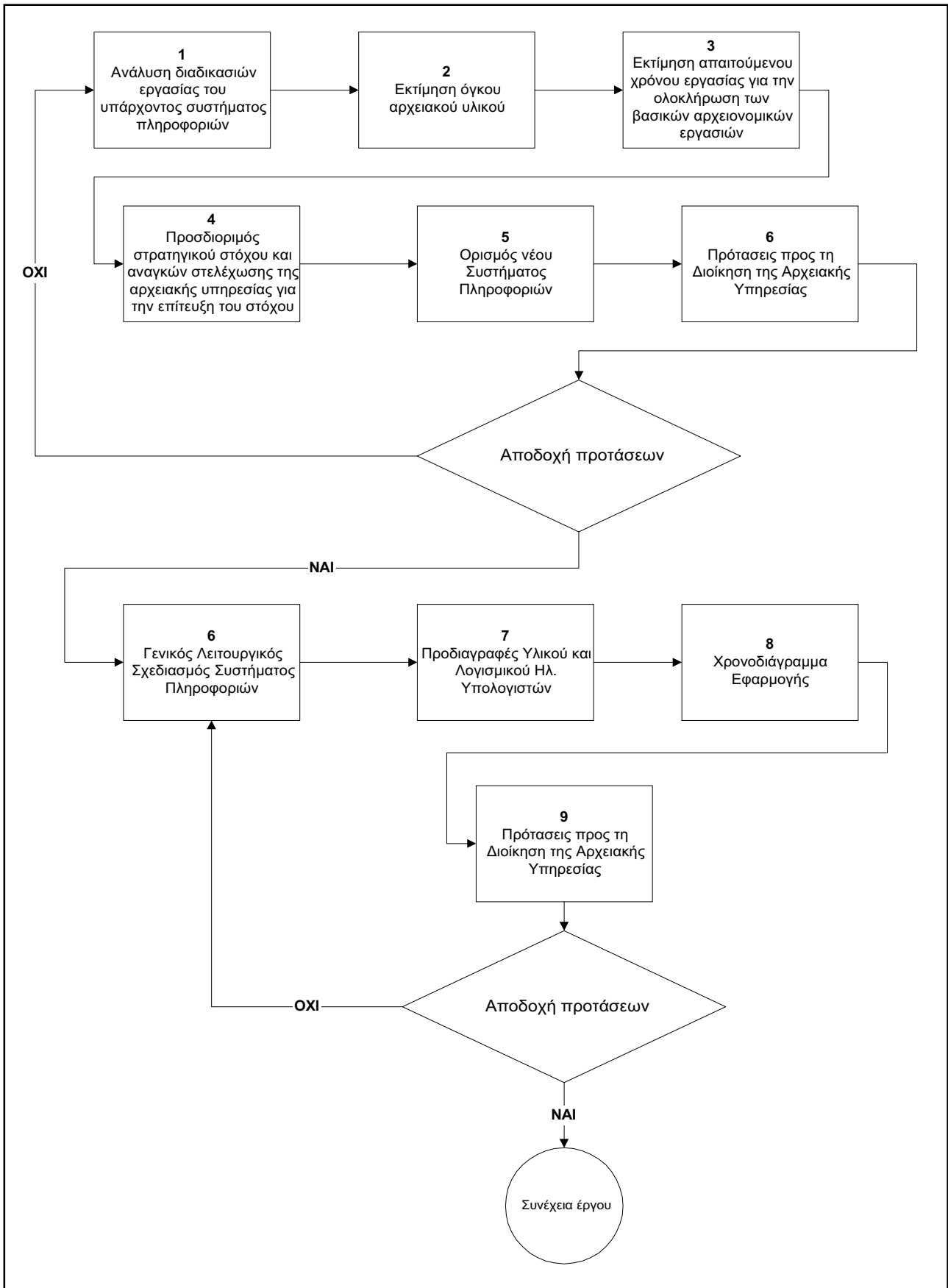
5. Η ανάλυση του Συστήματος Πληροφοριών του Ιστορικού Αρχείου Ε.Τ.Ε.

Η Ανάλυση Συστημάτων Πληροφοριών, όπως αναφέρθηκε ήδη, πρέπει να προηγείται απαραίτητα

4 Ως εισαγωγικά εγχειρίδια βλ.: Richard M. Kesner, *Information Systems. A Strategic Approach to Planning and Implementation*, American Library Association, Σικάγο και Λονδίνο 1988. Perry Edwards, *Systems Analysis and Design*, McGraw-Hill, International Editions 1993.

5 Τα στοιχεία που παρατίθενται στη συνέχεια προέρχονται από την εργασία: Γιώργος Ν. Μητροφάνης, *Μελέτη Ανάλυσης Συστήματος Πληροφοριών Ιστορικού Αρχείου Ε.Τ.Ε.*, Εθνική Τράπεζα Ελλάδος, Υποδιεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων, Τμήμα Ιστορικού Αρχείου, Αθήνα 1996 (δακτυλογραφημένο).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ2: Γενικό διάγραμμα εργασιών Ανάλυσης Συστημάτων Ιστορικών Πληροφοριών

πριν από κάθε απόπειρα εφαρμογής οποιουδήποτε έργου πληροφορικής, ανεξάρτητα από το μέγεθος του. Δεν είναι υπερβολικό να ισχυριστεί κανείς ότι ακόμη και η προμήθεια ενός προσωπικού μικροϋπολογιστή μπορεί να καταλήξει σε αποτυχία, αν δεν προηγηθεί η συστηματική ανάλυση των αναγκών που προκαλούν την αγορά του.

Ως τμήμα του γνωστικού πεδίου της πληροφορικής, η Ανάλυση Συστημάτων Πληροφοριών εντάσσεται σε ένα διακριτό μεθοδολογικό πλαίσιο που περιλαμβάνει συγκεκριμένες τεχνικές ανάλυσης⁴.

Στο πλαίσιο της προκειμένης εισήγησης περιοριζόμαστε σε μια γενική περιγραφή των διαδικασιών της Ανάλυσης Συστημάτων, όπως είναι δυνατό να εφαρμοστεί στην περίπτωση των ιστορικών αρχείων (Διάγραμμα 2, σελ.23).

Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιώ το παράδειγμα του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος⁵.

Όπως είναι γνωστό το Ιστορικό Αρχείο Ε.Τ.Ε. (ΙΑ/ΕΤΕ) λειτουργεί από το 1977 με σκοπό τη διαφύλαξη των ιστορικών τεκμηρίων της Εθνικής Τράπεζας και τη διάθεση των τεκμηρίων αυτών στην ιστορική έρευνα.

Μέχρι στιγμής, στο ΙΑ/ΕΤΕ εκτελούνται με συμβατικά μέσα οι εξής βασικές αρχειονομικές εργασίες: υποδοχή, αξιολόγηση και εκκαθάριση αρχειακού υλικού, ταξινόμηση και μικροφωτογράφιση αρχειακού υλικού, σύνταξη γενικού και αναλυτικών ερευνητών.

Η μελέτη ανάλυσης του Συστήματος Πληροφοριών του ΙΑ/ΕΤΕ πραγματοποιήθηκε πρόσφατα (πρώτο εξάμηνο 1996), με σκοπό να συνταχθεί το γενικό σχέδιο επενδύσεων και δράσεων που απαιτούνται για να συγκροτηθεί ένα σύστημα μηχανογραφικής υποστήριξης των βασικών αρχειονομικών εργασιών και της εξυπηρέτησης των ερευνητών του Αρχείου.

Η εργασία της ανάλυσης ακολούθησε το γενικό σχήμα των διαδικασιών που εμφανίζονται στο Διάγραμμα 2 και, μεταξύ των άλλων, κατέληξε στα ακόλουθα.

5.1. Όγκος αρχειακού υλικού και στελέχωση ΙΑ/ΕΤΕ

Ο όγκος του αρχειακού υλικού που βρίσκεται σήμερα στη δικαιοδοσία του ΙΑ/ΕΤΕ (ιστορικά τεκμήρια

περιόδου 1841-1953), εκτιμάται ότι ανέρχεται συνολικά σε 19.151.100 σελίδες λυτών εγγράφων και βιβλίων.

Ο συνολικός όγκος του αρχειακού υλικού που δεν έχει ακόμη ταξινομηθεί και μικροφωτογραφηθεί, εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 14.730.000 σελίδες λυτών εγγράφων και βιβλίων.

Η πραγματοποίηση της ταξινόμησης και της μικροφωτογράφισης του υλικού αυτού απαιτεί συνολικά 192 ανθρωποέτη εργασίας: 32 ανθρωποέτη εργασίας ενός φωτογράφου και 160 ανθρωποέτη εργασίας ενός αρχειονόμου.

Με την υπόθεση ότι οι εργασίες ταξινόμησης και μικροφωτογράφισης πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί το αργότερο εντός 15 ετών και με βάση την εκτίμηση ότι η αναλογία μεταξύ χρόνου εργασίας ταξινόμησης και χρόνου εργασίας μικροφωτογράφισης είναι 5:1, υπολογίζεται ότι απαιτούνται για τη διεκπεραίωση των βασικών αρχειονομικών εργασιών⁶: 11 αρχειονόμοι (βασικών αρχειονομικών εργασιών), 2 αρχειονόμοι (εξειδικευμένοι στην ψηφιοποίηση εγγράφων) και 2 φωτογράφοι.

Στο προσωπικό αυτό πρέπει να προστεθούν ακόμη 4 αρχειονόμοι αυξημένων προσόντων (με πολυετή προϋπηρεσία σε τραπεζικά αρχεία, ερευνητική εμπειρία, δημοσιεύσεις κτλ.) που θα απασχοληθούν κυρίως σε ειδικές αρχειονομικές έρευνες, στην προετοιμασία υλικού για ιστορικές εκδόσεις (συμβατικές και ηλεκτρονικές) και στην προετοιμασία εκθέσεων ή εκδηλώσεων προβολής της ιστορίας και του πολιτισμικού έργου της Τράπεζας.

Με βάση τα παραπάνω, το σημερινό προσωπικό του Ιστορικού Αρχείου πρέπει να αυξηθεί κατά 10 άτομα. Δηλαδή να φτάσει συνολικά, με τον Προϊστάμενο του Τμήματος και το βοηθητικό προσωπικό, τα 26 άτομα.

5.2. Ορισμός του Συστήματος Πληροφοριών

Ως Σύστημα Πληροφοριών Ιστορικού Αρχείου Ε.Τ.Ε. (στο εξής Σύστημα Πληροφοριών) ορίζεται το σύστημα λογισμικού και υλικού ηλεκτρονικών υπολογιστών που εξυπηρετεί:

- Τις αρχειονομικές εργασίες
- Τη διαχείριση της βιβλιοθήκης
- Τις εργασίες πληροφόρησης των ερευνητών
- Την υποστήριξη του Προγράμματος Ερευνών της Επιτροπής Ιστορίας

6 Ας σημειωθεί ότι η αναλογία 5:1 δεν αποτελεί παράμετρο γενικής ισχύος, αλλά εκτίμηση που προκύπτει από τη συγκεκριμένη εργασιακή εμπειρία του ΙΑ/ΕΤΕ.

- Τη διοικητική υποστήριξη της λειτουργίας του Ιστορικού Αρχείου
- Την ηλεκτρονική έκδοση ιστορικών τεκμηρίων (CD και πολυμέσα)
- Τις επικοινωνίες με συναφή ερευνητικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα διαμέσου εθνικών και διεθνών δικτύων υπολογιστών.

Οι λειτουργίες που αναφέρονται παραπάνω κατανέμονται στα εξής υποσυστήματα:

Υποσύστημα Πληροφοριών 01: Αρχειονομικές Βάσεις Δεδομένων

Υποσύστημα Πληροφοριών 02: Εξειδικευμένα Συστήματα Ιστορικών Πληροφοριών

Υποσύστημα Πληροφοριών 03: Βιβλιοθήκη

Υποσύστημα Πληροφοριών 04: Μηχανογραφική στήριξη προγραμμάτων Επιτροπής Ιστορίας

Υποσύστημα Πληροφοριών 05: Μηχανογραφική διεκπεραίωση διοικητικών θεμάτων

Υποσύστημα Πληροφοριών 06: Επικοινωνίες

5.3. Γενικός Λειτουργικός Σχεδιασμός

Στο πλαίσιο αυτής της εισήγησης, αναφέρομαι ειδικότερα στο γενικό λειτουργικό σχεδιασμό του Υποσυστήματος Πληροφοριών 01 (ΥΠ01).

Το ΥΠ01 αποτελεί τον πυρήνα του Συστήματος Πληροφοριών, καθώς υποστηρίζει τη μηχανογραφική διεκπεραίωση των βασικών αρχειονομικών εργασιών και την εξυπηρέτηση των ερευνητών του Αρχείου.

Το γενικό σχέδιο ροής εργασιών και δεδομένων του ΥΠ01 εμφανίζεται στα Διαγράμματα 3-6 (σελ.26-29). Η παρατήρηση των διαγραμμάτων αυτών παρέχει τη γενική εικόνα του οργανωτικού σχήματος που εφαρμόζεται στο ΙΑ/ΕΤΕ για την ανάπτυξη του συστήματος πληροφοριών.

Όπως φαίνεται από την παρατήρηση των Διαγραμμάτων 3 και 4, έχει επιλεγεί το υβριδικό σύστημα διατήρησης και ψηφιοποίησης του αρχειακού υλικού. Το σύστημα αυτό, όπως εξηγείται και παραπάνω, βασίζεται στη μικροφωτογράφιση και στην παραγωγή ψηφιακών εικόνων από τις μικροταινίες.

Η επιλογή του υβριδικού συστήματος βασίστηκε στο γεγονός ότι τα μεγέθη των σελίδων του αρχειακού υλικού, που βρίσκονται στο ΙΑ/ΕΤΕ, κατανέμονται ως εξής: 46% έως Α4, 45% μεταξύ Α4 και Α3, 9%

μεγαλύτερα του Α3.

Ένα άλλο σημείο, που χρειάζεται να αναφερθεί εδώ, είναι ότι οι αρχειονομικές βάσεις δεδομένων σχεδιάζονται με βάση το *Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής Περιγραφής* (του *Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων*) και τις ειδικότερες ανάγκες του ΙΑ/ΕΤΕ⁷.

Επίσης, αξ σημειωθεί ιδιαίτερα ότι η μηχανοργάνωση των αρχειονομικών εργασιών αλλάζει ουσιαστικά τη μέθοδο σύνταξης του *Γενικού Ευρετηρίου* στα εξής σημεία:

Δεν υπάρχει η ανάγκη απασχόλησης ειδικευμένου προσωπικού για τη σύνταξη του Γενικού Ευρετηρίου, γιατί αυτό αποτελεί πλέον ένα από τα σύνολα πληροφοριών που παρέχουν αυτόματα οι αρχειονομικές βάσεις δεδομένων.

Η αναθεώρηση του Γενικού Ευρετηρίου είναι συνεχής, με την έννοια ότι οι καθημερινές αλλαγές των βάσεων δεδομένων -που αποτυπώνουν την πρόοδο των ταξινόμικών εργασιών- είναι άμεσα διαθέσιμες.

Η μηχανογραφική διεκπεραίωση των αρχειονομικών εργασιών και η αυτόματη παραγωγή του Γενικού Ευρετηρίου βελτιώνουν σημαντικά την εγκυρότητα του περιεχομένου του, καθώς καταργείται πλέον το στάδιο χειρονακτικής συγκρότησης του Ευρετηρίου και συνεπώς αποφεύγονται τα λάθη που συμβαίνουν συνήθως σ' αυτό το στάδιο.

Η έκδοση του Γενικού Ευρετηρίου μπορεί πλέον να γίνεται και σε ηλεκτρονική μορφή (CD-ROM), πράγμα που συντελεί στη βελτίωση της χρηστικότητάς του αλλά και στην εξοικονόμηση πόρων.

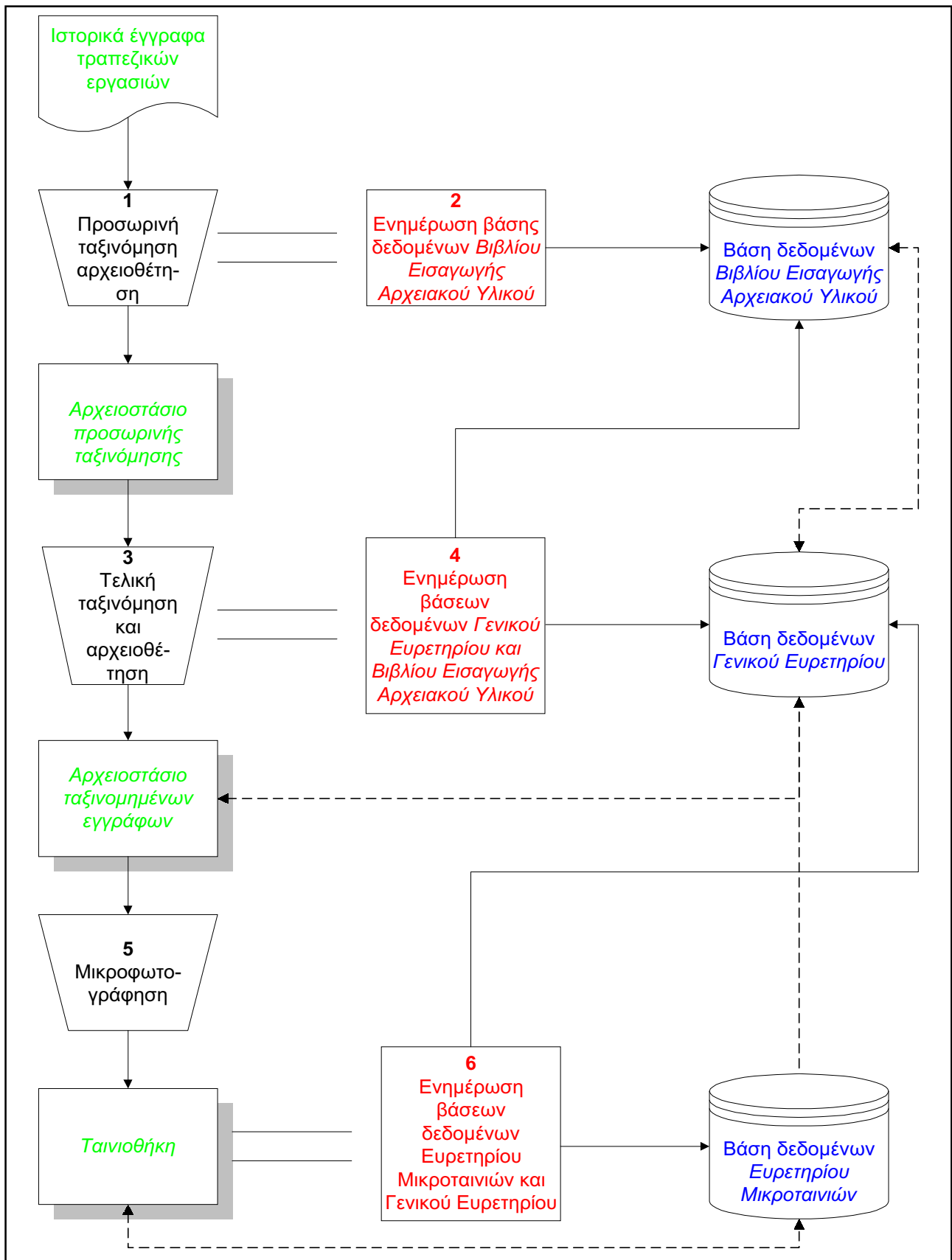
5.4. Βασικές αρχές για την επιλογή λογισμικού και υλικού μικροϋπολογιστών

Δεδομένου ότι -όπως αναφέρθηκε παραπάνω- το Σύστημα Πληροφοριών του ΙΑ/ΕΤΕ συμπεριλαμβάνει και διαχείριση βάσεων δεδομένων ψηφιακών εγγράφων, οι απαιτήσεις για μαγνητικά μέσα, μνήμη και ταχύτητες επεξεργασίας των μικροϋπολογιστών είναι αυξημένες. Ωστόσο λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η τεχνολογία ψηφιοποίησης εγγράφων βρίσκεται σε αλματώδη εξέλιξη. Για το λόγο αυτό υιοθετείται η άποψη ότι, στην παρούσα φάση, ο σχεδιασμός του συστήματος πρέπει να κρατηθεί στα χαμηλότερο δυνατό επίπεδο δυναμικότητας.

Ως χαμηλότερο επίπεδο δυναμικότητας θεωρείται εκείνο που παρέχει τη δυνατότητα διαχείρισης (on-line)

7 Για το πρότυπο αυτό βλ. Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων, *Διεθνές Πρότυπο Αρχειακής Περιγραφής (Γενικό)*. Οριστική έκδοση, *Οττάβα 1994*, (μετφρ. Χριστίνα Βάρδα, Νίκος Ε. Καραπιδάκης), Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, Αθήνα 1995.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ3: Ροή εργασιών και δεδομένων για την ταξινόμηση και τη μικροφωτογράφιση του αρχειακού υλικού και τη συγκρότηση του Γενικού Ευρετηρίου στο ΙΑ/ΕΤΕ

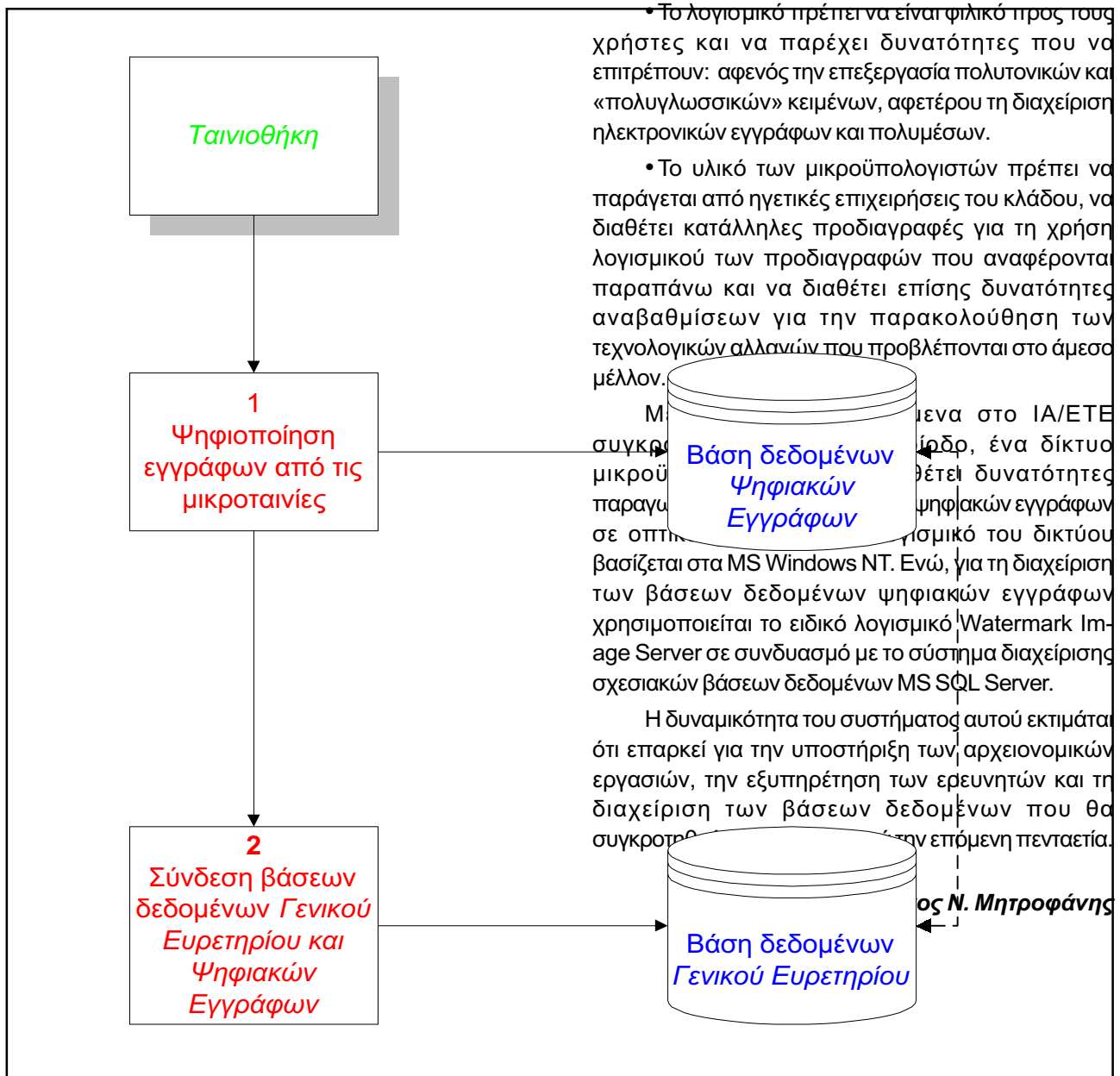
της ελάχιστης δυνατής -από αρχειονομική άποψη- βασικής ενότητας ψηφιακών εγγράφων. Το μέγεθος της ενότητας αυτής -στην περίπτωση του ΙΑ/ΕΤΕ- θεωρείται ότι ισούται προς το μέγεθος της μεγαλύτερης υποσειράς ταξινόμησης του αρχειακού υλικού, που ανέρχεται -σύμφωνα με τα αποτελέσματα των σχετικών στατιστικών διερευνήσεων του συνόλου των υποσειρών- σε 500.000 ισοδύναμες σελίδες Α4.

Με βάση τα προηγούμενα, η επιλογή λογισμικού και υλικού για τη συγκρότηση του Συστήματος Πληροφοριών γίνεται στο πλαίσιο των ακόλουθων

γενικών αρχών:

- Η συγκρότηση του Συστήματος Πληροφοριών πρέπει να βασιστεί σε λογισμικό και υλικό που διαθέτει τα πλέον σύγχρονα και δοκιμασμένα τεχνολογικά χαρακτηριστικά. Αυτό σημαίνει ότι η εκκίνηση της μηχανοργάνωσης του ΙΑ/ΕΤΕ τοποθετείται στην τεχνολογία αιχμής και συνεπώς οι πάγιες επενδύσεις αλλά και οι επενδύσεις για την εκπαίδευση του προσωπικού έχουν το μεγαλύτερο δυνατό χρονικό περιθώριο τεχνολογικής απαξίωσης. Έτσι αφενός εξασφαλίζονται ευνοϊκές πρωταρχικές συνθήκες για τη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας των επενδύσεων και αφετέρου παρέχονται οι καλύτερες δυνατές προϋποθέσεις για την παρακολούθηση των

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ4: Ροή εργασιών και δεδομένων για την υλοποίηση ενός συστήματος ΙΑ/ΕΤΕ

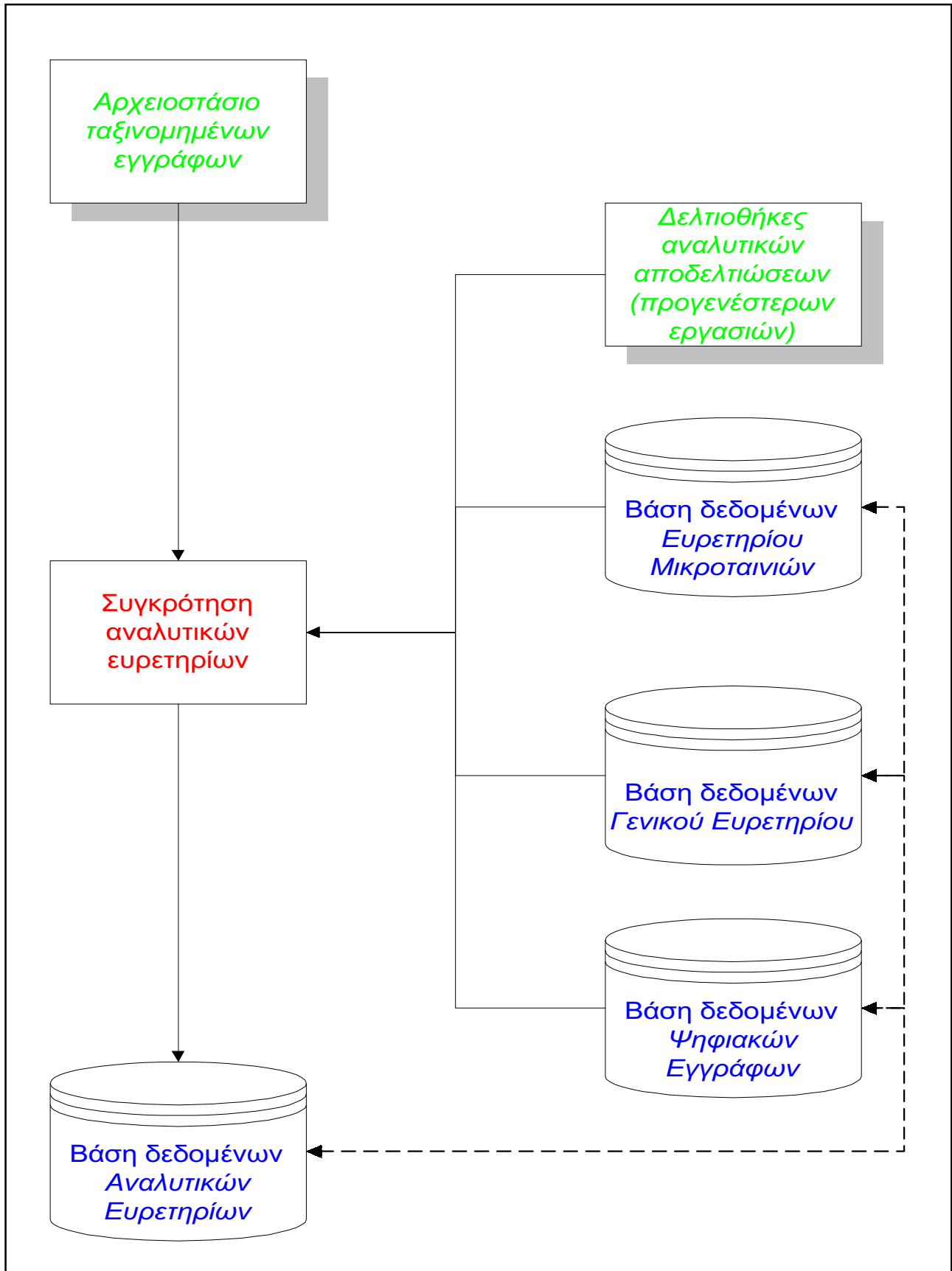
• Το λογισμικό πρέπει να είναι φιλικό προς τους χρήστες και να παρέχει δυνατότητες που να επιτρέπουν: αφενός την επεξεργασία πολυτονικών και «πολυγλωσσικών» κειμένων, αφετέρου τη διαχείριση ηλεκτρονικών εγγράφων και πολυμέσων.

• Το υλικό των μικροϋπολογιστών πρέπει να παράγεται από ηγετικές επιχειρήσεις του κλάδου, να διαθέτει κατάλληλες προδιαγραφές για τη χρήση λογισμικού των προδιαγραφών που αναφέρονται παραπάνω και να διαθέτει επίσης δυνατότητες αναβαθμίσεων για την παρακολούθηση των τεχνολογικών αλλαγών που προβλέπονται στο άμεσο μέλλον.

Μεταξύ των προδιαγραφών που αναφέρονται παραπάνω στο ΙΑ/ΕΤΕ, ένα δίκτυο μικροϋπολογιστών πρέπει να διαθέτει δυνατότητες παραγωγής ψηφιακών εγγράφων σε οπτική μορφή. Το λογισμικό του δικτύου βασίζεται στα MS Windows NT. Ενώ, για τη διαχείριση των βάσεων δεδομένων ψηφιακών εγγράφων χρησιμοποιείται το ειδικό λογισμικό Watermark Image Server σε συνδυασμό με το σύστημα διαχείρισης σχεσιακών βάσεων δεδομένων MS SQL Server.

Η δυναμικότητα του συστήματος αυτού εκτιμάται ότι επαρκεί για την υποστήριξη των αρχειονομικών εργασιών, την εξυπηρέτηση των ερευνητών και τη διαχείριση των βάσεων δεδομένων που θα συγκροτηθούν την επόμενη πενταετία.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ5: Ροή εργασιών και δεδομένων για τη συγκρότηση των Αναλυτικών Ευρετηρίων στο ΙΑ/ΕΤΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ6: Ροή εργασιών και δεδομένων για την εξυπηρέτηση ερευνητών για την αναζήτηση και αναπαραγωγή αρχειακών δεδομένων στο ΙΑ/ΕΤΕ

